

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

DARJA URBAS

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

REZERVACIJE V SLOVENIJI IN NEMČIJI

Ljubljana, november 2008

DARJA URBAS

IZJAVA

Študentka Darja Urbas izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom mag. Nade Klobučar Mirovič, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 4. novembra 2008

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OPREDELITEV REZERVACIJ	2
2 REZERVACIJE V SLOVENIJI	3
2.1 RAČUNOVODSKI VIDIK REZERVACIJ V SLOVENIJI	3
2.1.1 Zakonodajna in strokovna pravila na področju rezervacij	3
2.1.2 Opredelitev rezervacij	4
2.1.3 Pripoznavanje in merjenje rezervacij	7
2.1.4 Porabljanje rezervacij	14
2.1.5 Prevrednotovanje in merjenje sprememb rezervacij	15
2.1.6 Izkazovanje rezervacij v bilanci stanja	16
2.1.7 Razkritja v računovodskih izkazih	18
2.1.8 Pričakovane smeri razvoja na področju rezervacij v MSRP	18
2.2 DAVČNI VIDIK REZERVACIJ V SLOVENIJI	20
2.2.1 Davčna obravnava rezervacij do 31.12.2004	20
2.2.2 Davčna obravnava rezervacij od 1.1.2005 do 31.12.2006	21
2.2.3 Davčna obravnava rezervacij od 1.1.2007 dalje	23
3 REZERVACIJE V NEMČIJI	24
3.1 RAČUNOVODSKI VIDIK REZERVACIJ V NEMČIJI	24
3.1.1 Zakonodajna in strokovna pravila na področju rezervacij	24
3.1.2 Opredelitev rezervacij	25
3.1.3 Pripoznavanje in merjenje rezervacij	27
3.1.4 Porabljanje rezervacij	28
3.1.5 Prevrednotovanje in merjenje sprememb rezervacij	28
3.1.6 Izkazovanje rezervacij v bilanci stanja	28
3.1.7 Pričakovane smeri razvoja na področju rezervacij v nemškem bilančnem pravu ..	29
3.2 DAVČNI VIDIK REZERVACIJ V NEMČIJI	29
3.2.1 Zakonodajna in strokovna pravila na področju obdavčenja rezervacij	29
3.2.2 Dolgoročne rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti	30
3.2.3 Dolgoročne rezervacije za davke	30
3.2.4 Druge dolgoročne rezervacije	31
SKLEP	33
LITERATURA IN VIRI	36

UVOD

54. člen Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1, 2006) določa, da morajo družbe in podjetniki voditi poslovne knjige in jih enkrat letno zaključiti v skladu z zakonom in Slovenskimi računovodskimi standardi ali Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja.

Oblikovanje dolgoročnih rezervacij vpliva na poslovni izid, saj zmanjšuje dobiček obračunskega obdobja in posledično bilančni dobiček, o katerem odločajo lastniki. Z rezervacijami pa podjetje tudi zmanjšuje davčno osnovo in s tem vpliva na odmerjen davek, obveznost plačila davka pa prelaga na kasnejša obdobja.

Dolgoročna rezervacija je obveznost, ki se nanaša na sedanje poslovanje. Odhodki niso znani, zato pa moramo zneske dolgoročnih rezervacij oceniti, saj so odvisni od prihodnjih dogodkov, ki pa jih lahko samo predvidimo. Za računovodstvo je pomembno, za katere negotove obveznosti bomo dolgoročne rezervacije oblikovali in v kakšnem znesku (Porter & Norton, 2001, str. 432).

Predmet obravnave diplomskega dela je pregled računovodskih standardov v Sloveniji na področju rezervacij od leta 2002 naprej ter primerjava današnjih pravil na področju rezervacij v Sloveniji in Nemčiji. V Sloveniji so se namreč od 1. januarja 2002 uporabljali Slovenski računovodski standardi 2001, od 1. januarja 2006 Slovenski računovodski standardi 2006, hkrati pa so v uporabi Mednarodni računovodski standardi, ki jih uporabljajo podjetja, katerih vrednostni papirji kotirajo na borzah Evropske Unije (v nadaljevanju EU) in so zavezana k uskupinjenju, banke, zavarovalnice ter druga podjetja, če tako odloči skupščina podjetja, vendar najmanj za pet let (ZGD-1, 2006, 54. člen).

Cilj diplomskega dela je predstaviti rezervacije z vidika Slovenskih računovodskih standardov, Mednarodnih računovodskih standardov in slovenske davčne zakonodaje ter primerjati obravnave rezervacij v Sloveniji in Nemčiji. Glede na to, da z rezervacijami lahko vplivamo na davčno osnovo, je poznavanje področja rezervacij, tako z vidika računovodskih standardov kot tudi davčne zakonodaje, izjemnega pomena za podjetja, ki želijo optimirati davčno obremenitev.

Namen diplomskega dela je bralca seznaniti z razlikami v obravnavi rezervacij glede na računovodske standarde (tako slovenske po letu 2002 kot tudi nemške) in razlikami v davčni obravnavi rezervacij v Sloveniji in Nemčiji.

V prvem poglavju so rezervacije opredeljene na splošno. V drugem poglavju so rezervacije najprej obravnavane skozi Slovenske računovodske standarde in Mednarodne računovodske standarde, nekaj odstavkov je posvečenih obetajočim se spremembam Mednarodnih standardov računovodskega poročanja. Drugi del drugega poglavja zajema pregled davčne

obravnave rezervacij v Sloveniji v zadnjih nekaj letih, razmejeno na obdobja, ko so veljali posamezni zakoni.

Tretje poglavje je namenjeno rezervacijam v Nemčiji, tako iz računovodskega kot tudi davčnega vidika. Davčno bilanco, ki je pomembna za izračun dejanske davčne obveznosti, poleg Trgovinskega zakonika, ki je izhodiščni predpis pri oblikovanju poslovne bilance, omejujejo še davčni predpisi. Ker tudi v Nemčiji pričakujejo spremembe na področju rezervacij, saj naj bi s 1.1.2009 začel veljati nov zakon na področju bilančnega prava, katerega namen je oblikovati računovodska pravila, ki bodo enakovredna mednarodnim standardom računovodskega poročanja, je nekaj besed namenjenih tudi temu. V sklepu so povzete ključne ugotovitve diplomskega dela.

1 OPREDELITEV REZERVACIJ

Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz, sestavljena je iz sredstev na eni in obveznosti do virov sredstev na drugi strani. Med obveznostmi do virov sredstev na splošno poleg kapitala zasledimo naslednje kategorije:

- kratkoročne obveznosti;
- dolgoročne obveznosti;
- kratkoročne pasivne časovne razmejitve;
- rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve;

Obveznosti se obravnavajo kot dolg. V tem pogledu se od rezervacij ne razlikujejo, razlikujejo se v tem, da sta velikost in datum zapadlosti v plačilo pri obveznostih znana, medtem ko je pri **dolgoročnih rezervacijah** znan le cilj njihovega oblikovanja, velikost in datum izdatka pa sta praviloma neznana. Rezervacije se oblikujejo pred obdavčitvijo (zmanjšujejo obdavčeni dobiček, v kolikor so tudi davčno priznane) in so obravnavane kot dolg.

Tako **pasivne časovne razmejitve** kot rezervacije omejujejo dobiček obračunskega obdobja, v katerem so stroški povzročeni, in ne obdobja, v katerem pride do izdatka. Vendar pa je pri pasivnih časovnih razmejitvah poznan njihov izvor, velikost in zapadlost v plačilo (Hočevar et al., 2007, str. 4).

Mihelčič (2006, str. 132) pravi, da je za razločevanje med posameznimi kategorijami obveznosti bistvena gotovost: glede njihovega nastanka na splošno ter časa nastanka in merjenja bodočega izdatka, ki bo potreben za poravnavo obveznosti. Dolgovi in kratkoročne pasivne časovne razmejitve bodo z gotovostjo nastale, so pa tudi zanesljivo merljive glede velikosti in časa nastanka. Tudi obveznosti iz naslova rezervacij bodo gotovo nastale, za razliko od preostalih obveznosti pa ni mogoče z gotovostjo definirati časa nastanka in

njihovega zneska. Če je tudi gotovost nastanka na splošno pod vprašajem, gre za pogojne obveznosti.

Sutton (2004, str. 313) razlikuje dva pogleda na rezervacije: pogled iz vidika bilance stanja (ang. *Balance sheet view*) in pogled iz vidika izkaza poslovnega izida (ang. *Income statement view*). Po prvem je rezervacija ocenjena obveznost. Ima enake lastnosti kot preostale obveznosti z razliko, da sta znesek ali čas obveze negotova. V nekaterih primerih ob oblikovanju rezervacije upnik ni znan. Veliko poslovođij in računovodij meni, da je pogled iz vidika bilance stanja preveč omejujoč. Po pogledu iz vidika izkaza poslovnega izida predstavlja rezervacija razmejene stroške. Odbor za mednarodne računovodske standarde podpira definicijo rezervacij iz vidika bilance stanja.

2 REZERVACIJE V SLOVENIJI

2.1 RAČUNOVODSKI VIDIK REZERVACIJ V SLOVENIJI

2.1.1 Zakonodajna in strokovna pravila na področju rezervacij

V Sloveniji se pri računovodenju uporabljajo predvsem Slovenski računovodski standardi, s sprejetjem Slovenije v Evropsko unijo pa so določena podjetja zavezana k uporabi Mednarodnih računovodskih standardov, zato bom v nadaljevanju predstavila obe vrsti standardov.

Slovenski računovodski standardi (v nadaljevanju SRS) temeljijo na Zakonu o gospodarskih družbah. So pravila stroke, ki podrobneje razčlenjujejo zakonsko določena temeljna pravila in zahteve računovodenja, pojasnjujejo in določajo način njihove uporabe (SRS, 2006, uvod).

Strokovni svet Slovenskega inštituta za revizijo je 17. decembra 2001 sprejel Slovenske računovodske standarde 2001, ki so se začeli uporabljati s 1. januarjem 2002. Uporabljali so se do konca leta 2005, s 1. januarjem 2006 pa so se začeli uporabljati novi računovodski standardi (Slovenski računovodski standardi 2006), ki jih je Strokovni svet Slovenskega inštituta za revizijo sprejel 17. novembra 2005. V obeh standardih pa dolgoročne rezervacije obravnava standard 10, v SRS 2001 je naslov tega standarda Dolgoročne rezervacije, v SRS 2006 pa Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve.

S članstvom Slovenije v EU je postala uredba¹ o uporabi **Mednarodnih računovodskih standardov** (v nadaljevanju MRS) obvezna za tiste družbe s sedežem na območju Republike

¹ Uredba je bila izdana julija 2002, predstavlja pa neposredni predpis za države članice EU. Glavni cilj uredbe je bil prevzem in uporaba MRS v EU z namenom uskladitve računovodskih informacij družb, to pa bi zagotovilo preglednost in primerljivost računovodskih izkazov (Vezjak, 2003, str. 33).

Slovenije, katerih vrednostnice so uvrščene na katerega od organiziranih trgov vrednostnic na področju EU in so zavezane k uskupinjenju (Novak, 2007, str. 33, 37).

Mednarodni standardi računovodskega poročanja (v nadaljevanju MSRP)¹, ki jih uveljavlja EU, izhajajo iz že prej obstoječih MRS, katerih načrtan razvoj nakazuje, da postajajo oblika svetovnih standardov računovodskega poročanja. MSRP opredeljujejo samo pravila zunanjega poročanja, kljub temu pa so veliko obsežnejši od SRS. Ob dinamičnem razvoju in zahtevani globalni uporabnosti so poleg samih standardov kot uraden del standardov opredeljene tudi nekatere druge sestavine (pojasnila, navodila za uporabo, podlage za sprejete standarde, ...).

Posamezen standard v okviru MSRP pokriva posamezno zaokroženo področje finančnega poročanja (na primer MRS 27 - konsolidacija), medtem ko so SRS bolj splošni in sistematično sledijo obravnavi možnih gospodarskih kategorij v knjigovodstvu oziroma računovodstvu podjetja (na primer: v vsakem od splošnih standardov je opredeljena obravnava posamezne postavke izkazov v primerih konsolidiranja), razen tistih, ki pokrivajo posamezne oblike organizacij (banke, zadrage, ...) (Splošno o MSRP, 2008).

Posamezen SRS je lahko povezan z več mednarodnimi standardi računovodskega poročanja in smernicami Evropske unije, posamezen MSRP ali posamezna smernica EU pa upoštevana v več SRS.

2.1.2 Opredelitev rezervacij

Po Slovenskem računovodskem standardu 10 (SRS 2001) so se dolgoročne rezervacije oblikovale za obveznosti, ki naj bi se po predvidevanjih na podlagi obvezujočih preteklih dogodkov pojavile v obdobju, daljšem od leta dni, in katerih velikost je bila zanesljivo ocenjena.

SRS 2001 so ločili dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno odloženih prihodkov in dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov oziroma odhodkov, pri čemer so bili (Štrekelj, 2003, str. 72):

- dolgoročno odloženi prihodki zneski prihodkov, ki ob nastanku še niso bili upoštevani v poslovnem izidu, so pa bili v njem upoštevani v obdobju, daljšem od leta dni;

¹ Mednarodni standardi računovodskega poročanja (MSRP) vključujejo (Vezjak, 2003, str. 33):

- MRS - izdani do aprila 2001;
- Pojasnila Strokovnega odbora za pojasnjevanje MRS – izdana do marca 2002;
- MSRP – izdani od aprila 2002; in
- Pojasnila Odbora za pojasnjevanje MSRP (ang. *International Financial Reporting Interpretations Committee – IFRIC*) – izdana od marca 2002.

- dolgoročno vnaprej vračunani stroški zneski stroškov, ki so že bili razporejeni po poslovnih učinkih kot stroškovnih nosilcih, nastali pa so v obdobju, daljšem od leta dni;
- dolgoročno vnaprej vračunani odhodki pa zneski odhodkov, ki so že bili upoštevani v poslovnem izidu, nastali pa so v obdobju, daljšem od leta dni.

Po SRS 2001 so med dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno odloženih prihodkov spadale med drugim dolgoročne rezervacije za dana jamstva ob prodaji proizvodov ali opravitvi storitev, dolgoročne rezervacije v zvezi z državnimi podporami, prejetimi za pridobitev osnovnih sredstev ali za pokrivanje določenih stroškov, dolgoročne rezervacije iz namenskih donacij, prejetih za pridobitev osnovnih sredstev ali za pokrivanje določenih stroškov, in dolgoročne rezervacije na račun slabega imena (SRS, 2001, 10.3). Dolgoročne rezervacije na račun slabega imena so se lahko pojavile ob pripojitvi odvisnega podjetja k obvladujočemu – nastale so, če je bila naložba kupca v pridobitev kapitala tega podjetja manjša od knjigovodske vrednosti pripojenega podjetja, tega primanjkljaja pa ni bilo mogoče utemeljeno razporediti med pripoznane pridobljene dolgove in sredstva (Štrekelj, 2003, str. 73).

Primeri dolgoročnih rezervacij na račun dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov oziroma odhodkov so bili: dolgoročne rezervacije za reorganizacijo, dolgoročne rezervacije za pričakovane izgube iz kočljivih pogodb, dolgoročne rezervacije za pokojnine in dolgoročne rezervacije za druge namene (SRS, 2001, 10.4).

Splošni pogoji in zahteve za oblikovanje rezervacij se v SRS 2006 bistveno ne razlikujejo od pogojev in zahtev v SRS 2001. Pomembna vsebinska sprememba se nanaša na izključitev dolgoročnih rezervacij na račun dolgoročno odloženih prihodkov iz okvira rezervacij. Po novih standardih gre za dolgoročne pasivne časovne razmejitve. Tako SRS 10 (2006) kot dolgoročne pasivne časovne razmejitve, in ne kot rezervacije, obravnava na primer državne podpore in donacije, prejete za pridobitev osnovnih sredstev oziroma za pokrivanje določenih stroškov, ki se prenašajo med poslovne prihodke tistega poslovnega leta, v katerem se pojavljajo stroški oziroma odhodki, za pokrivanje katerih so oblikovane (SRS, 2006, 10.2).

Tako kot že v prejšnjih SRS (SRS 2001) se rezervacije po SRS 2006 oblikujejo za sedanje obveze, ki izhajajo iz obvezujočih preteklih dogodkov in se bodo po predvidevanjih poravnale v obdobju, ki ni z gotovostjo določeno, ter katerih velikost je mogoče zanesljivo oceniti.

Namen rezervacij je v obliki vnaprej vračunanih stroškov oziroma odhodkov zbrati zneske, ki bodo v prihodnosti omogočili pokritje takrat nastalih stroškov oziroma odhodkov. Med takšne rezervacije spadajo na primer rezervacije za reorganizacijo, za pričakovane izgube iz kočljivih pogodb, za pokojnine, za jubilejne nagrade in za odpravnine ob upokojitvi (SRS, 2006, 10.1-10.3). Standard ne določa oblikovanja rezervacij za »druge namene«, kljub temu pa to ne

pomeni, da je vrsta v SRS 10.3 naštetih rezervacij dokončna, saj standard vrste rezervacij našteva zgolj kot primere (Jerman, 2007, str. 12).

Po priporočenem kontnem načrtu za gospodarske družbe, ki ga je sprejel svet Inštituta za revizijo 17. decembra 2001, se je v poslovnih knjigah skupina kontov 96 - Dolgoročne rezervacije - izkazovala razčlenjeno po naslednjih podskupinah (2001, str. 10):

- 960 – Dolgoročne rezervacije iz naslova dolgoročno odloženih prihodkov,
- 961 – Dolgoročne rezervacije iz naslova dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov,
- 962 – Dolgoročne rezervacije iz prejetih dotacij iz proračuna,
- 963 – Dolgoročne rezervacije iz prejetih donacij,
- 964 – Dolgoročne rezervacije iz naslova slabega imena, ter
- 969 – Druge dolgoročne rezervacije.

Po sprejetju novih računovodskih standardov (SRS 2006) je bil oblikovan tudi nov priporočen kontni načrt za gospodarske družbe in zadrage, ki ga je sprejel svet Slovenskega inštituta za revizijo 11. januarja 2006. Le-ta skupino kontov 96 – Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve – deli na sledeče podskupine (2006, str. 11):

- 960 – Rezervacije za stroške reorganizacije podjetja,
- 961 – Rezervacije za pokrivanje prihodnjih stroškov oziroma odhodkov zaradi razgradnje in ponovne vzpostavitve prvotnega stanja ter druge podobne rezervacije,
- 962 – Rezervacije za kočljive pogodbe,
- 963 – Rezervacije za pokojnine, jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi,
- 964 – Rezervacije za dana jamstva,
- 965 – Druge rezervacije iz naslova dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov,
- 966 – Prejete državne podpore,
- 967 – Prejete donacije, ter
- 968 – Druge dolgoročne pasivne časovne razmejitve.

Nekatere dolgoročne rezervacije, ki jih je bilo po SRS 2001 mogoče oblikovati, se po SRS 2006 ne oblikujejo več, saj po novem standardi ločijo med rezervacijami in dolgoročnimi pasivnimi časovnimi razmejitvami. Primer dolgoročnih rezervacij, ki se po SRS 2006 ne oblikujejo več kot dolgoročne rezervacije so dolgoročne rezervacije **v zvezi z državnimi podporami in donacijami**, prejetimi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev (rezervacije na račun dolgoročno odloženih prihodkov), ki so se po SRS 2001 oblikovale za zneske namensko prejetih denarnih sredstev ali opredmetenih osnovnih sredstev, ki so bila pridobljena nepovratno oziroma brezplačno z državnimi podporami ali donacijami. Namen teh rezervacij je bil pokrivanje stroškov amortizacije teh sredstev, porabljala pa so se s prenašanjem med poslovne prihodke (SRS, 2001, 10.11). Te rezervacije se sedaj oblikujejo kot dolgoročne pasivne časovne razmejitve – prejete državne podpore oziroma prejete donacije.

Po SRS 2006 **slabega imena** ni več mogoče izkazovati med rezervacijami, pač pa je treba vso razliko med manjšo nabavno vrednostjo in večjo pošteno vrednostjo prevzetega čistega premoženja pri združitvah in delitvah pripoznati neposredno med prihodki v izkazu poslovnega izida; podjetja, ki so imela v knjigovodskih razvidih oziroma še tudi v bilanci stanja 31. decembra 2005 slabo ime, so ga morala po stanju 1. januarja 2006 tako in tako že odpraviti in prenesti v preneseni poslovni izid.

Mednarodni računovodski standard 37 - Rezervacije, pogojne obveznosti in pogojna sredstva – opredeljuje rezervacije kot obveznosti z negotovim časom ali zneskom prihodnjega izdatka, potrebnega za poravnavo. Računovodski izkazi obravnavajo finančno stanje podjetja konec poročevalskega obdobja in ne možno stanje v prihodnosti. Zato se ne pripozna nikakršna rezervacija za stroške, ki se bodo pojavili pri poslovanju v prihodnosti. V bilanci stanja podjetja se pripoznajo le obveznosti, ki obstajajo na dan bilance stanja (Mednarodni računovodski standard 37, 2008).

2.1.3 Pripoznavanje in merjenje rezervacij

Po SRS 2001 so se dolgoročne rezervacije v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja **pripoznavale, če** (SRS, 2001, 10.9):

- je obstajala zaradi preteklega dogodka obveza v danem trenutku (pravna¹ ali posredna²),
- je bilo verjetno, da bo pri poravnavi obveze potreben odtok dejavnikov, ki so omogočali pritekanje gospodarskih koristi, in
- je bilo mogoče znesek obveze zanesljivo izmeriti.

Če so bili pogoji, določeni s standardom 10.9 torej izpolnjeni, so se rezervacije lahko oblikovale. Standard 10 (SRS 2001) ni prepuščal podjetju odločitve o tem, ali bo ob izpolnjevanju vseh pogojev rezervacije oblikovalo ali ne. Izpolnjevanje pogojev je istočasno pomenilo dopustnost in obveznost (zahtevo) glede oblikovanja rezervacij. Standard je sicer kot primere rezervacij navajal določene vrste rezervacij, vendar pa je določal tudi oblikovanje rezervacij za druge namene. Če so bili torej izpolnjeni splošni pogoji za oblikovanje dolgoročnih rezervacij, je lahko podjetje oblikovalo rezervacije za kakršen koli namen (Jerman, 2007, str. 10).

Pogoji za pripoznavanje rezervacij v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja se s SRS 2006 niso spremenili. Tako pa so pogoji za pripoznanje rezervacij **po MRS** identični pogojem za pripoznavanje po SRS. V MRS je le še zapisano, da pomeni izraz »verjetno« bolj možno kot

¹ Pravna obveza je obveza, ki izhaja iz pogodbe, zakonov ali drugih pravnih predpisov (SRS, 2006, 10.36č).

² Posredna obveza je obveza na podlagi tehle dejanj: strankam se na ustaljen način z objavljanjem usmeritev ali dovolj natančnimi sprotnimi izjavami nakaže, da bodo sprejete nekatere obveznosti, in pri teh strankah se zbudi utemeljeno pričakovanje, da bodo te obveznosti izpolnjene (SRS, 2006, 10.36d).

ne. Nenazadnje pa Standard pravi, da zanesljiva ocena rezervacije ni možna le v skrajno redkih primerih.

Kot rezervacije MRS pripozna le tiste obveze, ki izhajajo iz preteklih dogodkov in obstajajo neodvisno od prihodnjega delovanja podjetja (to je prihodnjega ravnanja pri poslovanju), od katerih vsaka obveza ne glede na prihodnje ravnanje podjetja pri poravnavi privede do odtoka dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi (na primer kazni ali stroški odpravljanja škode v okolju) (Mednarodni računovodski standard 37, 2008).

Tako SRS 2001 kot SRS 2006 pogojnih dolgoročnih obveznosti ne obravnavajo kot rezervacijo. Po SRS je **pogojna obveznost** (SRS, 2006, 10.36e; SRS, 2001, 10.40e):

- možna obveza, ki izhaja iz preteklih dogodkov in katere obstoj je odvisen od (ne)pojavitve enega ali več negotovih prihodnjih dogodkov, ki se ne obvladujejo v celoti, ali
- sedanja obveza, ki izhaja iz preteklih dogodkov, vendar se ne pripozna, ker ni verjetno, da bo za njeno poravnavo potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi, ali ker njenega zneska ni mogoče dovolj zanesljivo izmeriti.

Tudi MRS enako opredeljujejo pogojno obveznost, predpisujejo pa še, da je pri razmejitvi med pogojno obveznostjo in dolgoročno rezervacijo potrebno izhajati iz verjetnosti. Če je verjetnost do 50-odstotna (ang. *reasonable possible*), potem je pogojne obveznosti potrebno razkriti v dodatku, v kolikor je verjetnost več kot 50-odstotna (ang. *more likely than not*), se oblikuje rezervacija (Hauptman, 2005, str. 149).

Za pripoznavanje nekaterih dolgoročnih rezervacij so bili, in so še vedno tudi po SRS 2006, določeni še nekateri dodatni pogoji. Dolgoročne rezervacije **za reorganizacijo** se na primer pripoznajo šele po sprejetju načrta reorganizacije in ko se začne ta načrt uresničevati ali ko so prizadeti obveščeni, da bo reorganizacija izpeljana (Štrekelj, 2003, str. 73). V njih so zajeti le tisti stroški, ki se pojavijo pri reorganiziranju – tisti, ki jih povzroči reorganiziranje in niso povezani z delovanjem, ki se bo nadaljevalo. Glede ocenjenih stroškov reorganizacije pa SRS 10 ni popolnoma jasn, ali lahko program reorganizacije sestavi podjetje samo in ima pri tem ocenjene stroške, ali pa lahko stroške reorganizacije podjetja povzroči le zunajpodjetniški pogodbeni strokovnjak (ustrezno usposobljena fizična oziroma pravna oseba). Sklepamo lahko, da je mogoče eno in drugo, možna pa je tudi kombinacija: reorganizacijski program podjetja sestavijo podjetniški strokovnjaki v sodelovanju z drugimi (Koželj, 2006, str. 155).

Posebej rezervacije za reorganizacijo obravnavajo tudi MRS, ki pravijo, da rezervacija za reorganiziranje vključuje samo neposredne izdatke, ki izhajajo iz reorganiziranja ter (Mednarodni računovodski standard 37, 2008):

- jih nujno povzroča reorganizacija; in

- niso povezane z nadaljnjim delovanjem podjetja. Torej rezervacija za reorganiziranje ne vključuje: stroškov dopolnilnega usposabljanja ali premeščanja osebja, ki ostane; stroškov trženja; ali naložb v novo ureditev in omrežje za razpečevanje.

Po novih SRS se rezervacije pripoznavajo z vračunavanjem stroškov oziroma odhodkov, pod pogojem verjetnosti, da bi v prihodnosti takšni stroški oziroma odhodki nastajali in bi bilo zanje potrebno dolgoročno rezerviranje pokrivanja (SRS, 2006, 10.7). SRS 2001 so bili v tem delu identični, dodano so imeli le še možnost pripoznavanja z ustreznim odbitkom od siceršnjih prihodkov, kar izhaja iz dejstva, da so se lahko dolgoročne rezervacije oblikovale tudi na podlagi dolgoročno odloženih prihodkov (SRS, 2001, 10.10).

Znesek, po MRS pripoznan kot rezervacija, je najboljša ocena izdatkov, potrebnih za poravnavo sedanje obveze na dan bilance stanja, ali – z drugimi besedami – znesek, ki bi ga podjetje dejansko plačalo pri poravnavi obveze na dan bilance stanja ali ga tedaj preneslo na tretjo stranko. Kadar merjena rezervacija vključuje veliko število postavk, se obveza oceni s tehtanjem vseh možnih izidov z verjetnostmi, povezanimi z njimi. Ta statistična metoda ocenjevanja se imenuje »pričakovana vrednost«. Rezervacija je torej različna, odvisno od tega ali je verjetnost izgube danega zneska na primer 60% ali 90%. Če obstaja trajen razpon možnih izidov in je vsaka točka v tem razponu enako verjetna kot katera druga, se uporabi srednja točka v razponu (Mednarodni računovodski standard 37, 2008).

SRS 2006, kot že prej SRS 2001, opredeljuje vrednost rezervacije kot sedanjo vrednost izdatkov, ki so po pričakovanju potrebni za poravnavo obveze. Vendar pa so rezervacije namenjene pokrivanju verjetnih, ne pa gotovih obveznosti, kar pomeni, da je znesek pripoznane rezervacije le najboljša ocena izdatkov, ki so potrebni za poravnavo obstoječe dolgoročne obveze na dan bilanciranja. Pri doseganju najboljše ocene rezervacije je potrebno upoštevati tveganja in negotovosti, ki neizogibno spremljajo dogodke in okoliščine (Štrekelj, 2003, str. 73).

Po MRS mora podjetje pri merjenju rezervacije (Mednarodni računovodski standard 37, 2008):

- upoštevati tveganja in negotovosti. Vendar negotovost ne opravičuje oblikovanja čezmernih rezervacij ali namerno preveč izkazanih obveznosti;
- kadar je učinek časovne vrednosti denarja bistven, diskontirati obveze z uporabo diskontne mere (ali mer) pred obdavčitvijo, ki kaže(jo) sprotne tržne ocene časovne vrednosti denarja in tista tveganja, ki so značilna za obveznost in upoštevana v najboljši oceni izdatkov. Če se uporabi diskontiranje, se postopno povečanje rezervacije pripozna kot odhodek za obresti;
- upoštevati prihodnje dogodke, kot so spremembe predpisov in tehnološke spremembe, če je dovolj nepristranskih dokazov, da bo do njih prišlo; in
- ne upoštevati dobičkov iz pričakovane odtujitve sredstev, celo če je pričakovana odtujitev tesno povezana z dogodkom, ki je povzročil rezervacijo. Namesto tega

pripozna podjetje dobiček iz pričakovane odtujitve sredstev ob času, ki ga določa mednarodni računovodski standard o ustreznih sredstvih.

Tako SRS 2001 kot SRS 2006 dobička iz pričakovane odtujitve sredstev pri merjenju dolgoročne rezervacije ne upoštevajo.

Dolgoročne rezervacije se pripoznajo in izmerijo tudi za del obveznosti iz **kočljivih pogodb**, ki presega gospodarske koristi iz te pogodbe. Gre za primere, ko ima podjetje sklenjene pogodbe, na primer o dobavi poslovnih učinkov (prodaji proizvodov, prodaji storitev), pod točno določenimi prodajnimi pogoji, pred dokončno izpolnitvijo pogodbe pa se pojavijo nepričakovane obveze (ki torej presegajo koristi). Takšne zneske mora podjetje na koncu poslovnega leta ugotoviti in obravnavati kot rezervacije za kočljive pogodbe, vodstvo podjetja mora natančno ugotoviti razloge in pogoje za oblikovanje teh rezervacij, metode in pomembne predpostavke ter seveda potrebne zneske. Pri tej vrsti rezervacij pa 17. člen SRS 10 (Slovenski računovodski standardi, 2006) določa izjemo pri zmanjševanju rezervacij, in sicer da se rezervacije za pričakovane izgube iz kočljivih pogodb prenašajo med poslovne prihodke v obračunskih obdobjih, v katerih se pojavijo stroški oziroma odhodki, za pokrivanje katerih so bile oblikovane (Koželj, 2006, str. 156). Dolgoročne rezervacije pa se ne pripoznavajo za **izgube iz prihodnjega poslovanja**. Člen 10.14 iz SRS 2006 je torej popolnoma identičen členu 10.18 iz SRS 2001.

Prav tako kot SRS pa tudi MRS ne dovoljujejo oblikovanja rezervacij za izgube iz prihodnjega poslovanja. Pričakovanje izgub iz prihodnjega poslovanja je znamenje, da utegnejo biti nekatera poslovna sredstva oslabljena. Če pa ima podjetje kočljivo pogodbo, je sedanjo obvezo po pogodbi treba pripoznati in izmeriti kot rezervacijo. Kočljiva pogodba po MRS je tista, pri kateri neizogibni stroški¹ izpolnjevanja pogodbenih obvez presegajo gospodarske koristi, ki se pričakujejo od nje. Preden se oblikuje posebna rezervacija za kočljivo pogodbo, pripozna podjetje izgubo zaradi oslabitve sredstev, povezanih s takšno pogodbo (Mednarodni računovodski standard 37, 2008).

Po MRS lahko podjetje pričakuje **povračilo nekaterih ali vseh izdatkov**, potrebnih za poravnavo rezervacije (na primer na podlagi zavarovalnih pogodb, odškodninskih določb ali jamstev dobaviteljev). Podjetje (Mednarodni računovodski standard 37, 2008):

- pripozna povračilo, kadar in zgolj kadar je res gotovo, da ga bo prejelo, če bo poravnalo obvezo; pripoznani znesek povračila naj ne presega zneska rezervacije; in
- pripozna povračilo kot posebno sredstvo; v izkazu poslovnega izida se lahko odhodki, ki se nanašajo na rezervacijo, predstavijo pobotani z zneskom, pripoznanim kot povračilo.

¹ Neizogibni stroški po pogodbi kažejo najmanjše pobotane stroške izstopa iz pogodbenega razmerja, to pa so stroški izpolnjevanja pogodbe in vsa nadomestila ali pogodbenega kazni zaradi njenega neizpolnjevanja, in sicer manjši izmed njih (Mednarodni računovodski standard 37, 2008).

SRS so v tem pogledu skoraj identični z MRS. Ob pričakovanju povrnitve nekaterih ali vseh izdatkov, ki so bili potrebni za poravnavo, s strani druge stranke, so se povračila pripoznala, kadar in zgolj kadar je bil njih prejem res gotov, če se je poravnala obveza. Povračilo teh izdatkov se je obravnavalo kot posebno sredstvo, njegov znesek pa ni smel presegati zneska rezervacije (SRS, 2001, 10.17).

Po 44. členu SRS 10 (SRS, 2006) podjetja oblikujejo **rezervacije** tudi za **dolgoročne zasluge**, kot so jubilejne nagrade, odpravnine ob upokojitvi in pokojnine. Pri tem pa omenjena določba pravi, da se pri razvidovanju, obračunavanju in razkrivanju takih rezervacij upoštevata MRS 19 – Zasluzki zaposlencev – in MRS 26 – Obračunavanje in poročanje pokojninskih programov. V SRS 10.48 iz leta 2001 je bila le naslednja določba: »Do sprejetja ustreznega slovenskega računovodskega standarda je treba pri razvidovanju, obračunavanju in razkrivanju dolgoročnih rezervacij za pokojnine smiselno upoštevati MRS 19 – Zasluzki zaposlencev.« Oblikovanje rezervacij za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi v prejšnjih SRS (SRS 2001) ni bilo izrecno predpisano. Sedanji SRS 10 pa izrecno določa, da se rezervacije oblikujejo tudi za dolgoročno odložene zasluge, kot so jubilejne nagrade in odpravnine zaposlenim ob upokojitvi.

Ob prehodu iz SRS 2001 na SRS 2006 so morala podjetja po presoji v skladu z načelom pomembnosti in z uvodom v SRS 2006 oblikovati rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi v breme prenesenega poslovnega izida (s stanjem 1. januarja 2006).

Rezervacije za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade se pripoznavaajo kot sklad (skupinsko). Rezervacije se pri porabljanju zmanjšujejo neposredno za nastale obveznosti v zvezi s stroški oziroma odhodki, za katere so bile oblikovane, zato se stroški ali odhodki ne pojavljajo več v izkazu poslovnega izida. Pri zmanjševanju rezervacij zaradi njihovega porabljanja ali odpravljanja se uporablja metoda fifo¹, kar pomeni, da se najprej zmanjšajo oblikovane rezervacije starejšega datuma (Pojasnilo 1 k SRS 10 (2006) – rezervacije za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade, 2006).

MRS 19 – Zasluzki zaposlencev – je precej obsežen. Zasluzke zaposlencev deli v sledeče skupine (Mednarodni računovodski standard 19, 2008):

- kratkoročni zasluzki zaposlencev - plače s prispevki za socialno zavarovanje, plačila za letne in bolezenske dopuste, deleži v dobičku in premije (če so plačljivi v dvanajstih mesecih po koncu obračunskega obdobja) ter nedenarni zasluzki (kot so zdravstvena oskrba, nastanitev, avtomobili in brezplačni ali pocenjeni proizvodi ali storitve) sedanjih zaposlencev;
- pozaposlitveni zasluzki – pokojnine, drugi upokojitveni zasluzki, pozaposlitveno življenjsko zavarovanje in pozaposlitvena zdravstvena oskrba;

¹ metoda FIFO = first in, first out

- drugi dolgoročni zasluži zaposlencev – plačila za dopust za dolgo službovanje ali študijski dopust, jubilejne nagrade ali nagrade za dolgo službovanje, nadomestila za čas dolgotrajne delovne nezmožnosti ter deleži v dobičku, premije in odloženi zasluži, če so plačljivi po dvanajstih mesecih ali več po koncu obdobja; in
- odpravnine¹ zaradi predčasne prekinitve zaposlitev;
- s kapitalom povezani zasluži.

Standard zelo podrobno ureja vrednotenje obvez za določene, predvsem pozaposlitvene zasluži (obravna metode aktuarskega vrednotenja, aktuarske predpostavke, probleme diskontiranja, aktuarske dobičke in izgube ter drugo).

MRS 19 pozaposlitvene zasluži deli na (German, 2007, str. 18):

- programe z določenimi prispevki (ang. *defined contribution plans*) – so dogovori oziroma sporazumi, na podlagi katerih podjetje vnaprej plačuje določene prispevke v sklad. Le-ta je namenjen financiranju pozaposlitvenih zaslužkov.
- programe z določenimi zasluži (ang. *defined benefit plans*) – gre za načrt podjetja, iz katerega izhajajo predvidene bodoče obveznosti podjetja, ki jih bo podjetje dolžno izpolniti ob upokojitvi zaposlencev oziroma kadarkoli po končani zaposlitvi.

Odpravnine ob upokojitvi so bliže vsebinski opredelitvi programov z določenimi zasluži, po katerih so zaposlenci ob upokojitvi upravičeni do določenih zaslužkov.

Če se pri izračunu upoštevajo aktuarske predpostavke, je znesek obveze (rezervacij) za bodoče zasluži zaposlencev mogoče zanesljivo izmeriti. Po MRS 19 je vključitev aktuarja sicer priporočljiva, ni pa obvezna. V praksi podjetja vključijo pooblašcene aktuarje, svoje izračune verificirajo ali pa primerjajo z aktuarskimi. Vsekakor pa je vsaj pri prvih izračunih priporočljivo, da podjetja vključijo pooblaščenega aktuarja, saj aktuarske predpostavke in izračuni zahtevajo specifična znanja (German, 2007, str. 18-19).

Rezervacije se na koncu obračunskega obdobja pripoznajo zgolj kot znesek sedanje vrednosti ocenjenih bodočih stroškov za jubilejne nagrade oziroma odpravnine ob upokojitvi.

MRS 19 ne zahteva posebnih razkritij drugih dolgoročnih zaslužkov zaposlencev, opozarja pa, da lahko drugi standardi (na primer MRS 1) zahtevajo razkritja, če so na primer odhodki, povezani z drugimi dolgoročnimi zasluži, bistveni (German, 2007, str. 25).

¹ Tu gre za odpravnine, ki jih je treba plačati bodisi zaradi odločitve podjetja, da konča službovanje zaposlencev pred normalnim datumom upokojitve bodisi zaradi odločitve zaposlencev, da v zameno za takšne zasluži prostovoljno zapustijo delovna mesta. V to skupino je torej mogoče uvrstiti odpravnine iz poslovnih razlogov, ki jih podjetja plačujejo zaposlencem na podlagi 109. člena ZDR-A, ne vključuje pa ta izraz odpravnin ob upokojitvi (German, 2007, str. 17).

Jubilejne nagrade so v MRS 19 izrecno navedene med drugimi dolgoročnimi zasluži, odpravnine ob upokojitvi pa zahtevajo razvrstitev po svoji vsebini, saj jih MRS 19 izrecno ne omenja. Odpravnine ob upokojitvi je mogoče opredeliti kot neke vrste nagrado za dolgoletno službovanje, v katero je všteta skupna delovna doba pri vseh delodajalcih. S tem odpravnina ni neposredno plačilo za delo, pač pa plačilo, ki izvira iz preteklega dela. Če odpravnino razumemo kot nagrado ob prenehanju zaposlitve ob upokojitvi, jo vsebinsko lahko enačimo z jubilejnimi nagradami, saj so le-te tudi plačila za dolgo službovanje. Edina formalna razlika je, da se jubilejne nagrade izplačujejo že med službovanjem, ko zaposlenec izpolni določeno delovno dobo, odpravnine ob upokojitvi pa ob izpolnjeni delovni dobi, ki zaposlenemu omogoča upokojitev (Jerman, 2007, str. 27).

Sicer pa je v Pojasnilu 1 k SRS 10 (2006) pojasnjeno, da se odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade za potrebe izvajanja SRS 10.44 razvrščajo v skupino drugi dolgoročni zasluži zaposlencev. Zato se pri obračunavanju in merjenju odpravnin ob upokojitvi in jubilejnih nagrad uporablja poenostavljena metoda, po kateri se letno ugotovljeni aktuarski dobički in izgube v zvezi z jubilejnimi nagradami in odpravninami pripoznajo takoj v izkazu poslovnega izida in se ne uporabi pravilo določenega pasu.

Prav tako se vse spremembe stroškov preteklega službovanja pripoznajo takoj v izkazu poslovnega izida; izmerijo se kot sprememba sedanje vrednosti obvez (rezervacij), ki se pojavijo v tekočem obdobju zaradi uvedbe ali spremembe programa pozaposlitvenih zaslužkov. Spremembe stroškov preteklega službovanja zmanjšajo poslovni izid tekočega obračunskega obdobja, če se zasluži (sedanja vrednost pravic za odpravnine in jubilejne nagrade) uvedejo ali povečajo. Spremembe stroškov preteklega službovanja pa lahko tudi povečajo poslovni izid tekočega obračunskega obdobja, če se zasluži odpravijo ali zmanjšajo (Pojasnilo 1 k SRS 10, 2006).

Programi zaposlitvenih zaslužkov so bodisi zakonsko predpisani bodisi posledica neposrednih podjetniških dogovorov (sporazumov) med delodajalci in delojemalci. V Sloveniji poznamo s tega področja predvsem dolgoročne zaposlitvene zaslužke v obliki jubilejnih nagrad in odpravnin ob upokojitvi. Minimalne zneske odpravnin ob upokojitvi določa zakonodaja, večji zneski pa so dogovorjeni predvsem s kolektivnimi pogodbami posamezne dejavnosti in individualnimi pogodbami o zaposlitvi (Jerman, 2007, str. 13).

Na podlagi Pojasnila 4 k Uvodu v SRS (2006) – Bistvenost, se lahko podjetje odloči, da ne oblikuje rezervacij za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi, če opustitev pripoznanja rezervacij ne bo bistveno vplivala na kakovost računovodskih izkazov podjetja. Vsako podjetje samo določi bistvenost, ki jo upošteva pri sestavljanju računovodskih izkazov, in sodila za določanje bistvenosti, pri vsem tem pa mora upoštevati, da opustitev oblikovanja rezervacij ne sme vplivati na odločitve uporabnikov, ki temeljijo na računovodskih izkazih (Jerman, 2007, str. 29).

2.1.4 Porabljanje rezervacij

Dolgoročne rezervacije so se lahko uporabljale **le za istovrstne postavke**, za katere so bile prvotno pripoznane, **v utemeljenih primerih** pa tudi **za enakovrstne postavke**. Eden od primerov je poraba dolgoročnih rezervacij za dana jamstva ob prodaji proizvodov ali opravitvi storitev (SRS, 2002, 10.14). V primeru, da je podjetje ugotovilo, da znesek oblikovanih rezervacij za dana jamstva za izbrane proizvode, ki naj bi bil po pričakovanju potreben za poravnavo obveze iz danega jamstva, presega vrednost izdatkov, hkrati pa se je pojavila potreba po oblikovanju rezervacije za dana jamstva za druge (lahko tudi nove) proizvode, je lahko ustrezen znesek rezervacij prerazporedilo (Štrekelj, 2003, str.73). V SRS 2006 je primer še vedno poraba rezervacij za dana jamstva ob prodaji proizvodov ali opravitvi storitev, vendar pa je dodatno zapisano, da gre za rezervacije, ki so bile oblikovane v breme poslovnih odhodkov.

Člen 10.13 v SRS 2001 je določal, da se je **pripoznavanje** dolgoročnih rezervacij v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja **odpravilo**, kadar so že bile izrabljene nastale možnosti, zaradi katerih so bile dolgoročne rezervacije oblikovane, ali pa ni bilo več potrebe po njih. SRS 2006 to definicijo ohranjajo v členu 10.9.

Po SRS naj bi podjetje praviloma sestavilo **večletni predračun oblikovanja in črpanja** ustreznih dolgoročnih rezervacij za dolgoročno odlaganje prihodkov in za dolgoročno vnaprejšnje vračunavanje stroškov oziroma odhodkov, na tej podlagi pa so se opredelili odstotki od poslovnih prihodkov ali poslovnih odhodkov posameznih vrst, ki so se vračunavali v vsakem poslovnem letu. Na koncu poslovnega leta se je predračun preveril in po potrebi dopolnil ali spremenil (Štrekelj, 2003, str. 73). Novi standard se razlikuje le v tem, da spusti del, ki se nanaša na dolgoročno odlaganje prihodkov.

SRS 2001 so predpisovali v členu 10.21, SRS 2006 pa predpisujejo v členu 10.17, da se rezervacije **na račun vnaprej vračunanih stroškov** oziroma odhodkov zmanjšujejo neposredno za stroške oziroma odhodke, za pokrivanje katerih so bile oblikovane. Iz tega sledi, da se takšni stroški oziroma odhodki ne pojavljajo več v izkazu poslovnega izida v poslovnem letu, prav tako pa vanj niso prenesene izrabljene rezervacije za njihovo pokrivanje. Edina **izjema** so rezervacije za pričakovane izgube iz kočljivih pogodb, ki se prenašajo med poslovne prihodke v obračunskih obdobjih, v katerih se pojavljajo stroški oziroma odhodki, za pokrivanje katerih so oblikovane.

Dolgoročne rezervacije **na račun dolgoročno odloženih prihodkov** (po novih standardih gre za dolgoročne pasivne časovne razmejitve) so se glede na člen 10.22 SRS 2001 prenašale med poslovne prihodke tistega poslovnega leta, v katerem so se pojavljali stroški oziroma odhodki, za pokrivanje katerih so bile oblikovane. SRS 2001 so tudi tu obravnavali slabo ime, in sicer so se dolgoročne rezervacije na račun slabega imena prenašale med poslovne prihodke skladno s pojavljanjem odhodkov, za pokrivanje katerih so bile oblikovane, vendar največ pet

let. V utemeljenih primerih se je doba prenašanja dolgoročnih rezervacij na račun slabega imena med poslovne prihodke lahko podaljšala največ na 20 let.

Glede rezervacij za dana jamstva ob prodaji proizvodov ali opravitvi storitev pa se standardi močneje razlikujejo. SRS 2001 so namreč dolgoročne rezervacije za dana jamstva ob prodaji proizvodov ali opravitvi storitev obravnavali kot sklad za pokrivanje tveganj, za katera so bile oblikovane. V takšnem primeru so se dolgoročne rezervacije uskladile na koncu obračunskega obdobja z zmanjšanjem ali povečanjem poslovnih prihodkov na znesek ocenjenih obveznosti, ki so iz naslova danih jamstev nastale v naslednjih obračunskih obdobjih. Nastale obveznosti iz danih jamstev so se obravnavale kot stroški obravnavanega obračunskega obdobja. Enako so se lahko obravnavale tudi druge podobne dolgoročne rezervacije.

SRS 2006 so v enem delu skladni s SRS 2001, in sicer se rezervacije za dana jamstva ob prodaji proizvodov ali opravitvi storitev prav tako uskladijo na koncu obračunskega obdobja, vendar kot smo že omenili, se z novimi standardi rezervacije oblikujejo le na račun vnaprej vračunanih stroškov, kar pomeni, da se ta vrsta rezervacij uskladi na koncu obračunskega obdobja z zmanjšanjem ali povečanjem poslovnih odhodkov na znesek ocenjenih obveznosti iz danih jamstev, ki bodo nastale v naslednjih obračunskih obdobjih (SRS, 2001, str. 93; SRS, 2006, 10.19).

SRS navajajo, da je podjetje dolžno v svojem aktu določiti računovodske usmeritve za pripoznavanje rezervacij. Dokler se ne pojavi potreba po povečanju ali zmanjšanju vrednosti rezervacij, je knjigovodska vrednost le-teh enaka njihovi izvorni vrednosti, zmanjšani za porabljene zneske. V tem delu se standardi ponovno ne razlikujejo (SRS, 2001, str. 92, 93; SRS, 2006, 10.11, 10.20).

MRS predpisujejo, da se rezervacijo uporablja samo za izdatke, za katere je bila rezervacija prvotno pripoznana. Rezervacije se morajo pregledati na dan bilance stanja in prilagoditi, da zrcalijo tedanjo najboljšo oceno. Če ni več verjetno, da bo potreben odtok dejavnikov za poravnavo obveze, se rezervacijo odpravi (Mednarodni računovodski standard 37, 2008).

2.1.5 Prevrednotovanje in merjenje sprememb rezervacij

Po SRS 2001 se dolgoročne rezervacije na koncu obračunskega obdobja **niso prevrednotovale**, vendar pa je moralo podjetje preveriti, ali je bil glede na spremenjene okoliščine znesek rezervacij ustrezen. Za spremembe okoliščin so se šteli spremembe cen storitev ali materialov, ki so bili potrebni za izpolnitev obveznosti, spremembe vrednosti domačega denarja, če je bila velikost obveznosti odvisna od tega, in podobno. Seveda pa se ni kot sprememba okoliščin štel primer, ko je bila neustreznost zneska oblikovane dolgoročne rezervacije posledica odločitve podjetja za oblikovanje dolgoročne rezervacije v manjšem znesku od potrebnega. V takem primeru so se za znesek potrebnega povečanja dodatno vračunali poslovni stroški oziroma odhodki (Štrekelj, 2003, str. 74).

Tudi SRS 2006 navajajo, da se niti rezervacije niti dolgoročne pasivne časovne razmejitve ne prevrednotujejo. Na koncu obračunskega obdobja se rezervacije popravijo, in sicer mora biti njihova vrednost enaka sedanji vrednosti izdatkov, ki so po predvidevanjih potrebni za poravnavo obveze (SRS, 2006, 10.21-10.22).

Dalje SRS 2006 pravijo, da se rezervacije za določen namen **povečajo**, če po predvidevanjih ne omogočajo pokritja ustreznih stroškov v prihodnjih letih. Za to razliko med zneskom oblikovanih rezervacij in predvidenimi stroški je treba povečati njihovo knjigovodsko vrednost in ustrezne odhodke. Rezervacije za določen namen se **zmanjšajo**, če po predvidevanjih presegajo pokritje ustreznih stroškov v prihodnjih letih. Za ta presežek je treba zmanjšati njihovo knjigovodsko vrednost in povečati ustrezne prihodke (SRS, 2006, 10.24). Po koncu obdobja, za katero je bila oblikovana rezervacija, se njen celotni neporabljeni del prenese med ustrezne prihodke (SRS, 2006, 10.23-10.25).

Štrekelj (2003, str. 74) pravi: »Seveda pa med tovrstna usklajevanja stanja dolgoročnih rezervacij ne moremo uvrstiti primerov, ko podjetje pri oblikovanju dolgoročne rezervacije (zavestno ali pomotoma) oceni oziroma določi, da je manjša, kot bi morala biti. V takem primeru mora podjetje za znesek povečanja rezervacije, če je bila oblikovana v obračunskem obdobju, izkazati povečanje poslovnih stroškov ali odhodkov oziroma zmanjšanje prihodkov, če je bila oblikovana v enem od prejšnjih obračunskih obdobj, pa povečanje prevrednotovalnih poslovnih odhodkov«.

SRS 2001 so bili skladni z današnjimi standardi, dodatno pa so bili predpisani odhodki oziroma prihodki, ki jih je bilo potrebno ob povečanju oziroma zmanjšanju dolgoročnih rezervacij povečati, in sicer Standard 10 (SRS 2001) navaja finančne odhodke oziroma prihodke. Prav tako se je neporabljeni del rezervacije prenesel med poslovne prihodke, današnji standardi pa predpisujejo, da se prenese med ustrezne prihodke (SRS, 2001, str. 93, 94).

MRS predpisujejo, da se rezervacije pregledajo na dan vsake bilance stanja in se prilagodijo, da bi kazale tedanjo najboljšo oceno. Če ni več verjetno, da bo pri poravnavi obveze potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi, potem je potrebno rezervacijo razveljaviti (stornirati).

2.1.6 Izkazovanje rezervacij v bilanci stanja

SRS 24 (2006) kot osnovno razčlenjevanje postavk v bilanci stanja navaja rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti ter druge rezervacije, ne navaja pa rezervacij za davčne obveznosti, ki so bile navedene v prejšnjih standardih.

Slednja bilančna postavka, torej **rezervacije za davčne obveznosti**, je bila izpolnjena samo v nekaterih primerih, eden od teh je bil, če je davčni organ z inšpekcijskim pregledom v

podjetju ugotovil premalo obračunanih in plačanih davkov in prispevkov. Če je podjetje vložilo pritožbo na odločbo prvostopenjskega davčnega organa, kasneje pa vložilo tudi tožbo na upravno sodišče zoper odločbo drugostopenjskega davčnega organa, je lahko do pravnomočnosti odločbe preteklo leto ali več, kar pomeni, da je bila podjetju naložena obveznost plačila dajatev šele po letu in več. Če je podjetje s pritožbo in tožbo izpodbijalo pravilnost odločbe le delno, priznalo pa del naloženih obveznosti za plačilo dajatev, potem je za znesek priznanih premalo plačanih dajatev in zamudnih obresti oblikovalo dolgoročne rezervacije. V primeru da je podjetje za znesek naloženih dajatev popravilo poslovni izid za leto, na katero so se dajatve nanašale, je oblikovalo rezervacije le za znesek zamudnih obresti (Štrekelj, 2003, str. 74-75). Po novih SRS osnovno razčlenjevanje postavk v bilanci stanja ne vsebuje postavke rezervacije za davčne obveznosti, vendar pa menim, da jih je še vedno mogoče oblikovati, če so izpolnjeni splošni pogoji za oblikovanje rezervacij.

Med bilančno postavko **druge rezervacije** so se izkazovale in se tudi po novih SRS izkazujejo vse druge dolgoročne rezervacije, kar v večini primerov pomeni, da so v njej izkazane vse dolgoročne rezervacije, ki izpolnjujejo splošne pogoje (Štrekelj, 2003, str. 75).

V bilančni postavki **rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti** so se in se tudi po novih SRS izkazujejo zneski rezervacij, oblikovani za kritje obveznosti za izplačila podjetja bivšim zaposlenim po njihovi upokojitvi, za katera se je podjetje zavezalo po svojih internih pravilih. V takem primeru govorimo o tako imenovanih »podjetniških pokojninah« (Štrekelj, 2003, str. 74).

MRS natančne členitve bilance stanja ne predpisujejo, vendar pa predpisujejo, da mora podjetje razkriti bodisi v obrazcu bilance stanja bodisi v pojasnilih k bilanci stanja nadaljnje podvrste predstavljenih vrstičnih postavk, razvrščene, kakor ustreza poslovanju podjetja. Vsaka postavka se po potrebi dalje razčleni glede na svojo naravo, ločeno pa se prikazujejo zneski, ki jih je treba plačati obvladujočemu podjetju, drugim odvisnim podjetjem in pridruženim podjetjem ter drugim povezanim strankam, ali jih dobiti od njih.

Dolgoročne rezervacije po MRS naj bi bile razčlenjene tako, da ločeno kažejo tiste v zvezi s pokojninami zaposlencem in vse druge postavke, ki so razvrščene kot ustreza poslovanju podjetja (Mednarodni računovodski standard 1, 2008).

Glede rezervacij za pokojnine in podobne obveznosti obstaja v mednarodnih standardih poseben standard MRS 26 – Obračunavanje in poročanje pokojninskih programov, ki dopolnjuje MRS 19. MRS 26 je prav tako pomemben standard kot MRS 19, čeprav ni tako obsežen. Opredeljuje pa obračunavanje in poročanje pokojninskih programov, ugotavljanje aktuarske sedanje vrednosti obljubljenih pokojnin, pogostost aktuarskega ocenjevanja in vrednotenje sredstev takih programov (Mednarodni računovodski standard 26, 2008).

2.1.7 Razkritja v računovodskih izkazih

Glede razkrivanja rezervacij se stari in novi SRS ne razlikujejo:

- Podjetja, ki so zavezana k reviziji, morajo razkriti zakonsko določene informacije in podatke in zadostiti zahtevam po razkrivanju v skladu s standardom 10, preostala podjetja pa morajo razkriti samo zakonsko določene informacije in podatke (SRS, 2001 str. 94; SRS, 2006, 10.31).
- Za vsako vrsto rezervacij je treba posebej razkriti (SRS, 2001, str. 94; SRS, 2006, 10.32):
 - razloge in pogoje za njihovo oblikovanje;
 - metode in pomembne predpostavke, uporabljene pri ocenjevanju njihove utemeljene vrednosti; ter
 - način obravnavanja pri tem nastalih razlik.
- Pri vsaki vrsti dolgoročnih rezervacij se razkrije razlika med njenim načrtovanim oblikovanjem in črpanjem ter njenim uresničenim oblikovanjem in črpanjem v posameznem poslovnem letu. Razkrivajo pa se tudi informacije o izpostavljenosti različnim vrstam tveganja in način varovanja pred njimi (SRS, 2006, 10.33-10.34) pa tudi morebitne skrite rezerve (SRS, 2001, str. 94).

Po MRS 37 naj podjetje glede rezervacij razkrije (Mednarodni računovodski standard 37, 2008):

- vrednost, izkazano na začetku in na koncu obdobja;
- dodatne rezervacije, napravljene v obdobju, tudi povečanja obstoječih rezervacij;
- uporabljene zneske (tiste, ki so nastali in obremenjujejo rezervacijo) v obdobju;
- neuporabljene zneske, razveljavljene (stornirane) v obdobju; in
- povečanje diskontiranega zneska zaradi poteka časa v obdobju in učinek vsake spremembe diskontne mere.

Podjetje razkrije za vsako vrsto rezervacij (Mednarodni računovodski standard 37, 2008):

- kratek opis narave obveze in pričakovani čas vseh iz tega izhajajočih odtokov gospodarskih koristi;
- znamenje negotovosti glede zneska ali časa takih odtokov; kadar je treba dati ustrezne informacije, mora podjetje razkriti glavne predpostavke v zvezi s prihodnjimi dogodki; in
- znesek vsakega pričakovanega povračila z navedbo zneska vsakega sredstva, ki je bilo pripoznano v zvezi s tako pričakovanim povračilom.

2.1.8 Pričakovane smeri razvoja na področju rezervacij v MSRP

Odbor za MRS (ang. *IASB - International Accounting Standards Board*) ima v obravnavi kar nekaj standardov, gre pa predvsem za letne izboljšave. Med njimi so MSRP 2, MSRP 5, MSRP 8, MRS 7, MRS 18, MRS 36, MRS 38 in MRS 39. Nekaj od standardov pa je v

obravnavi za večje prenovе. Eden izmed njih je tudi MRS 37 - Rezervacije, pogojne obveznosti in pogojna sredstva. Odbor za MRS in Odbor za ameriške računovodske standarde (ang. *US FASB - United States Financial Accounting Standards Board*) sta namreč skupno razvila predlog za novi računovodski standard za poslovne združitve in v juniju 2005 izdala osvetlitveni osnutek (ang. *Exposure Draft*) za MRS 37, ki je vseboval predlog, da se odstrani merilo pripoznavanja na podlagi verjetnosti in zahteval, da se vse nefinančne obveznosti merijo po pošteni vrednosti.

MRS 37 bi moral zagotoviti, da bodo na rezervacijah, pogojnih obveznostih in pogojnih sredstvih uporabljena primerna merila pripoznavanja in izhodišča merjenja, in da bo razkritih dovolj informacij v opombah, da se omogoči uporabnikom, da razumejo njihovo naravo, časovni okvir in znesek. Glavna sporna vprašanja so torej določitev pogojev pripoznavanja rezervacij in način določbe zneska same rezervacije.

Odbor za MRS predlaga, da se odstrani merilo verjetnosti za pripoznavanje rezervacij. To merilo verjetnosti je trenutno ključen praktični »filter« za odločanje ali naj se rezervacija oblikuje ali ne. Če se izloči to merilo, bo potrebna alternativna osnova ali logični temelj za določanje ali je rezervacija potrebna. Za te namene je Odbor za MRS »uvozil« koncept obveznosti »v pripravljenosti« (ang. »*stand ready*« obligations) iz ameriških računovodskih standardov US GAAP. Obveznost v pripravljenosti je brezpogojna obveznost, na primer plačilo škode v primeru, da smo spoznani za odgovorne v pravnih postopkih, obveznost bi bila pripoznana iz spoštovanja obveznosti. Namesto ocenjevanja verjetnosti obveze plačila škode, ko ugotavljamo, ali naj bi rezervacija bila oblikovana, bi se verjetnost odražala v meritvi zneska rezervacije.

Na žalost posledice apliciranja koncepta obveznosti v pripravljenosti niso bile predhodno popolnoma dobro preiščljene in Odbor za MRS mora sedaj ponovno premisliti koncept z namenom, da ga naredi bolj izvedljivega. Komentarji na osvetlitveni osnutek (le-ta je bil ravno z namenom pridobitve mnenj objavljen pred samo izdajo novega standarda) so pokazali, da imajo lahko podjetja veliko obveznosti v pripravljenosti, ki imajo potencial, da se izidejo v odlivu sredstev, in da ni jasno, kje naj se postavi meja med splošnimi poslovnimi tveganji in obveznostmi.

MRS 37 trenutno zahteva, da je znesek, pripoznan kot rezervacija, najboljša ocena izdatkov, potrebnih za poravnavo sedanje obveze na dan bilance stanja, ali – z drugimi besedami – znesek, ki bi ga podjetje dejansko plačalo pri poravnavi obveze na dan bilance stanja ali ga tedaj preneslo na tretjo stranko. Osvetlitveni osnutek ohranja to definicijo, vendar ne obravnava pomembnega vprašanja interpretacije, namreč ali je znesek, najboljša ocena izdatkov, osnovan na stroških podjetja, ko bi obveznost neposredno poravnala (na primer interni stroški popravil v okviru garancije), ali stroških najema tretje stranke, ki bi zagotovila potrebne proizvode oziroma storitve, ali stroških prenosa celotne obveznosti, skupaj s povezanimi tveganji, na tretjo stranko. V večini primerov se bo znesek rezervacij pomembno

razlikoval, odvisno kateri od pristopov bo uporabljen (Provisions: are all the proposed changes really necessary?, 2008).

Osvetlitveni osnutek je še vedno tekoči projekt, končni prenovljeni standard MRS 37 bo predvidoma izdan v drugi polovici leta 2009.

Glede na to, da so SRS v veliki meri podobni MRS, lahko v prihodnosti pričakujemo spremembe SRS tudi na tem področju.

2.2 DAVČNI VIDIK REZERVACIJ V SLOVENIJI

Odnos do rezervacij se je v zadnjih nekaj letih s strani davčne zakonodaje stalno spreminjal. Enkrat so bile rezervacije delno davčno priznane, drugič spet ne. Odkar so stopili v veljavo SRS 2001, in kasneje SRS 2006, smo imeli v Sloveniji kar tri zakone in še nekaj sprememb zakonov, ki so različno urejali priznavanje rezervacij za davčne namene. Od Zakona o davku od dobička pravnih oseb (v nadaljevanju ZDDPO) pa vse do današnjega Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb (v nadaljevanju ZDDPO-2). Ker je od davčnega priznavanja rezervacij odvisna višina davčne osnove, in posledično znesek davka od dohodka (dobička) pravnih oseb, v nadaljevanju podrobneje obravnavam priznavanje rezervacij z vidika slovenske davčne zakonodaje v zadnjih nekaj letih.

2.2.1 Davčna obravnava rezervacij do 31.12.2004

Zakon o davku od dobička pravnih oseb (ZDDPO) je bil objavljen 31.12.1993 v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati se je začel 1.1.1994, s popravki in dopolnitvami pa se je uporabljal do 31.12.2004.

Po SRS 2001 smo lahko za računovodske namene oblikovali dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno odloženih prihodkov in dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov oziroma odhodkov. Po ZDDPO so se **dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov** priznale v obračunanih zneskih, vendar največ do 70% teh stroškov (23. člen ZDDPO). 12.12.2002 so bile v Uradnem listu RS št. 108/2002 objavljene spremembe Zakona o davku od dobička pravnih oseb (ZDDPO-C), ki so prinesle spremembe tudi na področju rezervacij. Spremenil se je 23. člen in tako so se dolgoročne rezervacije stroškov priznale največ do višine 50% (Zakon o davku od dobička pravnih oseb – ZDDPO, 1993, Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o davku od dobička pravnih oseb – ZDDPO-C, 2002).

Glede pokrivanja bodočih stroškov so se morala podjetja odločiti:

- ali oblikovati dolgoročne rezervacije in takoj zmanjšati davčno osnovo, vendar le za 70% (od leta 2002 za 50%) bodočih stroškov, preostali del pa je bil obdavčen,

- ali ne oblikovati dolgoročnih rezervacij in zmanjšati davčno osnovo za celoten znesek stroškov ob njihovem nastanku, seveda kadar gre za stroške, ki se po svoji naravi v celoti priznavajo kot davčni odhodki, ker so potrebni za opravljanje dejavnosti oziroma doseganje prihodkov.

Ravno zaradi delnega priznavanja dolgoročnih rezervacij za davčne namene so se podjetja izogibala oblikovanja rezervacij tudi za računovodske namene.

Dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno odloženih prihodkov, kamor so spadale tudi dolgoročne rezervacije iz naslova dotacij iz proračunov za osnovna sredstva, pa so se že ob oblikovanju v celoti priznale kot »davčni odhodek«, natančneje, so zmanjševale prihodke v davčnem obračunu.

Posebnost dolgoročnih rezervacij so bile dolgoročne rezervacije za prodajne garancije, saj jih je lahko podjetje oblikovalo bodisi kot dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno odloženih prihodkov bodisi kot dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov (Kavčič, S., 1995, str. 95). Dolgoročne rezervacije, oblikovane na podlagi dolgoročno odloženih prihodkov, so se zmanjševale s prenašanjem v poslovne prihodke tistega poslovnega leta, v katerem so nastali stroški oziroma odhodki, za kritje katerih so bile oblikovane. To pomeni, da so rezervacije s prenosom v prihodke povečevale davčno osnovo, hkrati pa so poknjženi stroški za enak znesek zmanjšali davčno osnovo in obveznosti, zaradi katerih so bile rezervacije oblikovane, kar je imelo za posledico, da je poslovni izid ostal enak nič in iz tega naslova ni bilo spremembe davčne osnove (Zafred, 1997a, str. 17).

ZDDPO je v 13. členu tudi določal, da se med odhodke ne štejejo rezervacije za kritje možnih izgub. Davčna zakonodaja je dopuščala prenos davčne izgube v naslednjih pet let in tako bi se morebitna davčna izguba, ki bi jo povzročili veliki stroški, ker podjetje ni oblikovalo rezervacij, izravnala z bodočimi davčnimi dobički (Hieng, 2000, str. 4).

Kot pravi I. Kavčič (1997, str. 11): »Z dolgoročnimi rezervacijami dosežemo bolj enakomerno obremenitev poslovnih izidov na račun stroškov, ki se nanašajo že na današnje učinke, realizirani pa bodo šele kasneje. Podjetja sicer res zmanjšajo dobiček tekočega obračunskega obdobja in s tem zmanjšajo davčno obremenitev, na drugi strani pa preprečijo tudi morebitno neupravičeno delitev dobička, kar bi v obdobju nastanka izdatkov lahko povzročilo nelikvidnost podjetja«.

2.2.2 Davčna obravnava rezervacij od 1.1.2005 do 31.12.2006

Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-1) je bil objavljen 20. aprila 2004 v Uradnem listu Republike Slovenije, zakon se je uporabljal od 1.1.2005, nekatere določbe pa že od 1.5.2004 (Zakon o davku od dohodka pravnih oseb – ZDDPO-1, 2004).

V ZDDPO-1 sta bili dve pravili, na podlagi katerih se vnaprej vračunani stroški in odhodki, ki oblikujejo rezervacije, niso priznavali. Prvo pravilo je določalo, da so se med odhodke davčnega zavezanca priznali odhodki ugotovljeni v izkazu poslovnega izida, razen če ta zakon ni določal drugače, drugo pravilo pa je določalo, da so se odhodki priznavali glede na čas nastanka (Zakon o davku od dohodka pravnih oseb – ZDDPO-1, 2004, 11. člen). S tako določbo se je zožal obseg priznavanja prihodnjih stroškov oziroma odhodkov.

Rezervacije so prvo pravilo sicer izpolnjevale, drugega pa nikakor ne. Kot vidimo je že iz splošnih določb izhajalo, da se rezervacije pri ugotavljanju davčne osnove niso priznavale, zato je prihajalo do obračuna odloženih davkov¹. Izjema so bile rezervacije pri bankah in zavarovalnicah (Rezervacije – davčni vidik, 2008).

Če bi posplošili, dolgoročnim rezervacijam in delu kratkoročnih časovnih razmejitev je bilo skupno to, da obveznosti še niso nastale (obstajala pa je možnost, da bodo v prihodnosti). Iz tega je razvidno, da tako oblikovani pripadajoči prihodki in odhodki niso izpolnjevali pogoja dejanskega časa nastanka.

Če podrobneje pogledamo dolgoročne rezervacije za dana jamstva (garancije). Te so se oblikovale (znižali so se prihodki) v letu, ko je bil npr. proizvod prodan. Na osnovi dane garancije se je lahko pričakovalo, da bo kupec v naslednjih letih uveljavljal garancijo, in ko je do tega prišlo, so temu posledično nastali stroški popravil, zamenjav...

Tako oblikovane rezervacije so se črpale, ko so nastajali stroški oziroma neporabljene rezervacije poslovnega leta na osnovi plana. Ker so se dolgoročne rezervacije oblikovale za obveznosti, ki še niso nastale, tudi ob njihovem oblikovanju niso bile davčno priznane (Žužek Roppa, 2005, str. 20-21).

Prvi odstavek 16. člena ZDDPO-1 (2004) je izrecno določal, da se pri ugotavljanju davčne osnove oziroma pri priznavanju prihodkov in odhodkov ni upoštevalo oblikovanje rezervacij, razen če ni bilo z omenjenim zakonom določeno drugače. V skladu s to določbo je moral davčni zavezanec pri ugotavljanju davčne osnove za leto 2005:

- odhodke, ugotovljene v izkazu poslovnega izida, znižati za znesek oblikovanih rezervacij na račun vnaprej vračunanih stroškov oziroma odhodkov,
- prihodke, ugotovljene v izkazu poslovnega izida, povečati za znesek oblikovanih rezervacij na račun dolgoročno odloženih prihodkov.

Izjema je bila za leto 2005 določena tudi s četrtim odstavkom 17. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o davku od dohodkov pravnih oseb – ZDDPO-1B (2005), ki je določal, da so se ne glede na določbo 16. člena ZDDPO-1 dolgoročno odloženi prihodki

¹ Zakonodajalec v celoti priznava stroške, ko le-ti dejansko nastanejo. Gre za začasno razliko med poslovnim in davčnim obračunom in je potrebno izračunavati odložene davke (Hočevár et al., 2007, str. 1, 2).

(po SRS 2006 gre za dolgoročne pasivne časovne razmejitve) za prejete državne podpore za nakup osnovnih sredstev in druge določene stroške v letu 2005 obravnavali tako, da niso povečevali davčne osnove. Določba sledi rešitvam standardov 2006, ki ločujejo rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve (Rezervacije in pasivne časovne razmejitve v povezavi s 16. členom ZDDPO-1, 2008).

2.2.3 Davčna obravnava rezervacij od 1.1.2007 dalje

ZDDPO-2 uvaja bistveno spremenjen način davčne obravnave oblikovanja rezervacij, s katerim naj bi država prevzela del tveganj davčnih zavezancev (podjetij). V 20. členu zakona (ZDDPO-2) je namreč določeno, da se pri ugotavljanju davčne osnove oziroma priznavanju odhodkov, oblikovanje rezervacij prizna kot odhodek v znesku, ki ustreza 50% oblikovanih rezervacij (izjema velja za posebne rezervacije, ki jih morajo oblikovati banke, zavarovalno tehnične rezervacije in posebne rezervacije, ki jih morajo oblikovati borzno posredniške družbe). Za razliko od ZDDPO-1 ZDDPO-2 izrecno navaja tudi vrste rezervacij, za katere je določeno priznavanje odhodkov v višini 50% zneska oblikovanih rezervacij, in sicer so to (Zakon o davku od dohodka pravnih oseb – ZDDPO-2, 2006):

- rezervacije za dana jamstva ob prodaji proizvodov ali opravitvi storitev,
- rezervacije za reorganizacijo,
- rezervacije za pričakovane izgube iz kočljivih pogodb,
- rezervacije za pokojnine,
- rezervacije za jubilejne nagrade in
- rezervacije za odpravnine ob upokojitvi.

ZDDPO-2 v tretjem odstavku 20. člena (2006) še določa, kako se v davčnem obdobju upošteva odprava in poraba rezervacij, ki niso bile priznane kot odhodek (torej preostalih 50% oblikovanih rezervacij):

- iz davčne osnove se izvzamejo prihodki iz odprave ali porabe rezervacij v delu, v katerem oblikovanje rezervacij še ni bilo priznано kot odhodek;
- odhodki iz porabe rezervacij pa se priznajo v delu, v katerem oblikovanje rezervacij še ni bilo priznано kot odhodek, kar posledično pomeni priznavanje še preostalih 50% oblikovanih stroškov rezervacij.

Omeniti je potrebno, da je možno po SRS 10 oziroma po MRS 37 oblikovati tudi drugačne vrste rezervacij kot so izrecno navedene v ZDDPO-2. Navedeno pomeni, da se bodo vse ostale rezervacije, ki niso našteje v ZDDPO-2 in so oblikovane v skladu s SRS oziroma MSRP (MRS), obravnavale izven splošnega pravila za davčno obravnavo rezervacij. Takšne rezervacije bodo lahko v skladu z določili 12. člena ZDDPO-2 zmanjševale davčno osnovo za celoten znesek oblikovane rezervacije in ne le za v višini 50 % zneska oblikovanih rezervacij (Rezervacije – davčno priznani odhodek, 2007, str. 39-40).

ZDDPO-2 še določa, da se za rezervacije, ki so bile oblikovane pred 1.1.2007, porabljajo ali odpravljajo pa se v času uporabe ZDDPO-2 (torej po 1.1.2007), uporablja že zgoraj v besedilu omenjeni tretji odstavek 20. člena ZDDPO-2, vendar samo v primeru, da gre za rezervacije, ki so bile oblikovane v skladu z zakonodajo, ki je ob času oblikovanja rezervacij veljala. S to splošno določbo zakonodajalec preprečuje nastanek dvojne obdavčitve tistih rezervacij, ki so bile oblikovane pred začetkom veljavnosti ZDDPO-2 in niso bile v celoti (ali sploh ne) upoštevane pri izračunavanju davčne osnove (Fortuna, 2006, str. 6-7; Davčna obravnava dolgoročnih rezervacij, 2008).

ZDDPO-2 (2006) v prvem odstavku 98. člena določa, da se pri prehodih na nov način sestavljanja računovodskih poročil dodatno oblikovanje ali odprava rezervacij za pokojnine, jubilejne nagrade in za odpravnine štejejo kot spremembe računovodskih usmeritev zavezanca¹. Pri ugotavljanju davčne osnove oziroma priznavanju prihodkov in odhodkov se zneski zavezanca, ki predstavljajo razlike zaradi sprememb računovodskih usmeritev in napak, pri obdavčljivih prihodkih in davčno priznanih odhodkih po zakonu, za katere se preračuna preneseni čisti poslovni izid ali druge sestavine kapitala, v obdobju spremembe računovodske usmeritve in popravkov napak vključijo v davčno osnovo, in sicer tako, da povečujejo oziroma zmanjšujejo davčno osnovo (Rezervacije pri prehodu na nov način računovodenja – 98. člen Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb: Pojasnilo Ministrstva za finance, 2006).

3 REZERVACIJE V NEMČIJI

3.1 RAČUNOVODSKI VIDIK REZERVACIJ V NEMČIJI

3.1.1 Zakonodajna in strokovna pravila na področju rezervacij

Izhodiščni predpis za področje računovodstva in posledično oblikovanja rezervacij je Trgovinski zakonik. Prvi odsek tretje knjige Trgovinskega zakonika (nem. *Handelsgesetzbuch*, HGB) zajema splošna računovodska pravila, drugi odsek pa računovodska pravila za kapitalske družbe. Nemška pravila računovodenja so del nemške pravne ureditve – obsegajo tudi računovodske standarde, ki pa ne morejo spremeniti zakonodaje, ki ureja področje računovodenja. Dejansko nemški standardi zakonske možnosti samo omejujejo in zapolnjujejo vrzeli v zakonih (Novak, 2007, str. 32-44).

Trgovinski zakonik ima dolgo zgodovino, prvič je bil objavljen leta 1900. Temelji na Splošnem nemškem zakoniku (nem. *Allgemeines Deutsches Handelsgesetzbuch*, ADHGB) iz leta 1861, sprejel ga je frankfurtski parlament, prevzele pa so ga posamezne nemške dežele. Nastal je po zgledu francoskega zakonika iz leta 1807 (fran. *Code de Commerce*). 1985 je

¹ Zavezanec se za spremembo računovodskih usmeritev odloči sam – prostovoljno.

Nemčija Trgovinski zakonik uskladila s četrto in sedmo smernico EU (Mihelčič, 2006, str. 11).

Sestavljanje računovodskih izkazov za posamezne vrste podjetij poleg Trgovinskega zakonika urejajo še posebni zakoni. Spodaj našteje pravne podlage urejajo sestavljanje računovodskih izkazov kapitalskih družb (Crampton, A., Dorofeyev S., Kolb S. & Meyer-Hollatz W. , 2001, str. 14-16):

- Zakon o delniških družbah;
- Zakon o družbah z omejeno odgovornostjo (nem. *Gesellschaft mit beschränkter Haftung Gesetz, GmbHG*);
- Stališča Zveznega finančnega urada (nem. *Bundesfinanzhof*) in finančnega sodišča (nem. *Finanzgericht*);
- Strokovna stališča nemškega Inštituta za gospodarske revizorje (nem. *Institut der Wirtschaftsprüfer, IDW*);
- Komentarji akademikov in računovodskih strokovnjakov k navedenim predpisom in stališčem.

Od leta 1998 v Nemčiji deluje tudi Svet za nemške računovodske standarde (nem. *Deutsche Rechnungslegungs Standards Committee*, v nadaljevanju DRSC), ki ga je na podlagi določb 342. člena Trgovinskega zakonika kot organizacijo za izdajanje nemških računovodskih standardov (nem. *Deutsche Rechnungslegungs Standards*, v nadaljevanju DRS) pooblastilo nemško zvezno ministrstvo za pravosodje (nem. *Bundesministerium der Justiz*). Cilji DRSC so razvijanje računovodskih standardov za področje skupinskega računovodskega poročanja, zastopanje nemških interesov v mednarodnih organizacijah s področja računovodstva in svetovanje pri razvijanju računovodske zakonodaje. Izdane standarde mora sicer nemško zvezno ministrstvo za pravosodje enako kot v Sloveniji objavljati v Uradnem listu, vendar standardi predstavljajo le priporočila, ki jih lahko zavrne odločitev ustreznega sodišča. DRS se niso nikoli zares uveljavili (Nobes & Parker, 2004, str. 253).

3.1.2 Opredelitev rezervacij

Kot bilančna postavka so se dolgoročne rezervacije prvič pojavile v nemškem delniškem pravu leta 1931, šest let kasneje v nemškem Zakonu o delniških družbah (nem. *Aktiengesetz, AktG*). Ta jih je označil kot »dolgoročne rezervacije za neznane obveznosti«, obsegale pa so stroške, izgube ter obveznosti, ki so bile na dan bilanciranja poznane ali pa so obstajale, njihova velikost pa je bila dvomljiva ali pa neznana. Združevale so vse dolgoročne rezervacije ne glede na to, kako so vplivale na likvidnost, financiranje in davčno obremenitev (Prosen, 1999, str. 27).

Nemški Zakon o delniških družbah iz leta 1965 je odpravil to pomanjkljivost, saj je zahteval poseben izkaz zbranih dolgoročnih rezervacij. Zakon je zahteval oblikovanje sledečih bilančnih postavk (Prosen, 1999, str. 27):

- rezervacije za jamstva oziroma garancije;
- odložene stroške vzdrževanja;
- odložene stroške odstranjevanja odpadkov;
- skrite davke.

Trgovinski zakonik trenutno opredeljuje rezervacije kot odhodke oz. izgube obračunskega obdobja, katerih višina, čas nastanka in tudi realizacija so še negotovi. To pomeni, da se po Trgovinskem zakoniku pripoznavajo tudi obveznosti, za katere sploh še ni verjetno, da bodo nastale, kar vodi v ostalih standardih samo do ustreznih razkritij.

Trgovinski zakonik poleg oblikovanja rezervacij kot obveznosti do tretjih oseb dovoljuje tudi oblikovanje rezervacij do podjetja samega – oblikujejo se kot rezervacije za stroške. Te so v SRS in MSRP/MRS prepovedane, ravno tako kot so prepovedane rezervacije za kritje bodočih izgub (Mihelčič, 2006, str. 134).

V 249. členu Trgovinskega zakonika je določeno, da se **morajo** oblikovati (Trgovinski zakonik – Handelsgesetzbuch, 2008):

- dolgoročne rezervacije za negotove obveznosti (nem. *Rückstellungen für ungewisse Verbindlichkeiten*);
- dolgoročne rezervacije za grozeče izgube iz lebdečih poslov (nem. *Rückstellungen für drohende Verluste aus schwebenden Geschäften*);
- dolgoročne rezervacije za odložene stroške vzdrževanja, ki se nadomestijo v prvih treh mesecih naslednjega poslovnega leta (nem. *Rückstellungen für im Geschäftsjahr unterlassene Aufwendungen für Instandhaltung, die im folgenden Geschäftsjahr innerhalb von drei Monaten nachgeholt werden*);
- dolgoročne rezervacije za odložene stroške odstranjevanja odpadkov, ki se nadomestijo v prihodnjem poslovnem letu (nem. *Rückstellungen für im Geschäftsjahr unterlassene Aufwendungen für Abraumbeseitigung, die im folgenden Geschäftsjahr nachgeholt werden*);
- dolgoročne obveznosti za obvezna jamstva, ki ne izhajajo iz pravnih obveznosti (nem. *Rückstellungen für Gewährleistungen, die ohne rechtliche Verpflichtung erbracht werden*).

Prav tako je v 249. členu Trgovinskega zakonika določeno, katere dolgoročne rezervacije se **lahko** oblikujejo (Trgovinski zakonik – Handelsgesetzbuch, 2008):

- dolgoročne rezervacije za odložene stroške vzdrževanja, ki se nadomestijo v prvih treh mesecih v naslednjem poslovnem letu, vendar znotraj poslovnega leta (nem. *Rückstellungen für im Geschäftsjahr unterlassene Aufwendungen für Instandhaltung, die im folgenden Geschäftsjahr von drei Monaten, aber noch innerhalb des Geschäftsjahr nachgeholt werden*);

- dolgoročne rezervacije za določene izdatke tekočega ali preteklega poslovnega leta (nem. *Aufwandsrückstellungen*), ki so na dan bilanciranja verjetni ali gotovi, vendar glede višine ali časa nastanka nedoločeni.

Dolgoročne rezervacije za druge namene, razen tistih, ki so določeni v 249. členu Trgovinskega zakonika, ni dopustno oblikovati. Rezervacije se odpravijo, ko nastopijo razlogi za to.

3.1.3 Pripoznavanje in merjenje rezervacij

Za pripoznavanje rezervacij mora biti izpolnjen eden od spodaj naštetih pogojev, da je oblikovanje dolgoročnih rezervacij utemeljeno (Zafred, 1996, str. 21; Trgovinski zakonik – Handelsgesetzbuch, 2008):

- podjetje predvideva uveljavitev terjatve tretjega, ki nastane v obračunskem obdobju, poravnava in tako tudi izdatek pa je predvidena v kasnejšem obdobju:
 1. obstaja pravnomočna obveznost nasproti tretjemu, velikost kasnejšega izdatka pa je še neznana (dolgoročne rezervacije za pokojnine);
 2. povzročena je obveznost nasproti tretjemu, pravnomočnost še ni določena (dolgoročne rezervacije za davke);
 3. na podlagi dosedanjih spoznanj je verjetno, da bo obveznost nasproti tretjemu, ki poslovno temelji v tem obračunskem obdobju, nastala, njena velikost in datum njene zapadlosti v plačilo pa sta še neznana (dolgoročne rezervacije za jamstva, odškodnine).
- iz pogodbe, sklenjene v obračunskem obdobju, izhaja pravnomočna obveznost nasproti tretjemu, ki je ni izpolnila nobena pogodbeni stranka (lebdeči posel, nem. *schwebendes Geschäft*), na podlagi sklenjenega posla pa je na dan bilanciranja moč pričakovati izgubo (dolgoročne rezervacije za grozeče izgube iz lebdečega posla).
- strošek ali izguba temelji v obračunskem obdobju, izdatek pa nastane v kasnejšem obračunskem obdobju, ne da bi izplačilo dosegel tretji:
 1. grozeča izguba poslovno temelji v obračunskem obdobju, njena velikost pa se določi le na podlagi cenitve (dolgoročne rezervacije za lastno zavarovanje);
 2. poslovna obveznost podjetja do samega sebe temelji v obračunskem obdobju, do izdatka pa bo prišlo kasneje (dolgoročne rezervacije za odložena popravila).

Po 251. členu Trgovinskega zakonika se **pogojne obveznosti** od rezervacij razlikujejo po tem, da je obveznost podjetja samo mogoča, ne pa tudi gotova ali verjetna. Prikažejo se kot zunajbilančne postavke oziroma se razkrijejo v pojasnilih k računovodskim izkazom (Mihelčič, 2006, str. 137).

253. člen Trgovinskega zakonika določa, da se rezervacija oblikuje po presoji dobrega gospodarja v višini, ki je pričakovana v normalnih okoliščinah. V tem delu bi bila metoda določitve zneska rezervacije enaka metodi po SRS in MSRP/MRS, če ne bi bilo ob dvomu zaradi načela previdnosti po 252. členu Trgovinskega zakonika dovoljeno tudi pripoznavanje višjega zneska.

Prav tako po načelu previdnosti Trgovinski zakonik pri merjenju rezervacij ne upošteva dobička iz pričakovane odtujitve sredstev.

3.1.4 Porabljanje rezervacij

Rezervacije se lahko odpravijo, ko ni več razloga za njihovo oblikovanje. Poraba dolgoročne rezervacije ima nevtralni učinek na poslovni izid, če sta znesek dolgoročne rezervacije in izdatek enaka. Če je bila rezervacija podcenjena, potem se ob dejanskem nastopu izdatka za razliko povečajo primerni stroški. V primeru previsoko oblikovane dolgoročne rezervacije pa lahko govorimo o skritih rezervah.

3.1.5 Prevrednotovanje in merjenje sprememb rezervacij

253. člen Trgovinskega zakonika dovoljuje diskontiranje samo, če obveznosti, ki so podlaga za rezervacije, vsebujejo obrestno komponento. To izhaja iz načela previdnosti, vodi pa v najvišje pripoznane rezervacije v primerjavi z ostalimi standardi.

Za obveznosti, ki se nanašajo na obdobje, krajše od 12 mesecev, za obrestovane obveznosti ali za obveznosti, ki temeljijo na predplačilu, diskontiranje ni potrebno, potrebno pa je za rezervacije, ki se nanašajo na obdobje, daljše od 12 mesecev. Te rezervacije je treba diskontirati s 5,5-odstotno obrestno mero (Zakon o dohodnini – Einkommensteuergesetz, 2008).

3.1.6 Izkazovanje rezervacij v bilanci stanja

266. člen Trgovinskega zakonika razčlenjuje bilanco stanja na sledeče dolgoročne rezervacije (Trgovinski zakonik – Handelsgesetzbuch, 2008):

- dolgoročne rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti (nem. *Rückstellungen für Pensionen und ähnliche Verpflichtungen*);
- dolgoročne rezervacije za davke (nem. *Steuerrückstellungen*);
- druge dolgoročne rezervacije (nem. *sonstige Rückstellungen*).

Nemške kapitalske družbe morajo v poslovni bilanci obvezno oblikovati postavko za skrite davke (nem. *latente Steuer, Steuerabgrenzungen*), ki se jih lahko izkazuje med dolgoročnimi rezervacijami za davke ali v dodatku k bilanci (Hauptman, 2000, str. 60).

3.1.7 Pričakovane smeri razvoja na področju rezervacij v nemškem bilančnem pravu

21. maja 2008 je nemška vlada odobrila delno revidiran osnutek novega zakona – Zakon posodobitve bilančnega prava (nem. *Bilanzrechtsmodernisierungsgesetz*, v nadaljevanju BilMoG), ki bo bistveno vplival na oblikovanje dolgoročnih rezervacij. Cilj novega Zakona je, da so računovodski izkazi, ki so pripravljeni v skladu s Trgovinskim zakonikom, enakovredni tistim, ki so pripravljeni v skladu z MSRP.

Osnutek BilMoG-a prepoveduje oblikovanje dolgoročnih rezervacij za stroške. To se nanaša na dolgoročne rezervacije, ki so se po do sedaj veljavnem Trgovinskem zakoniku lahko oblikovale, ni pa bilo njihovo oblikovanje nujno. Prehodne določbe odvzemajo pravico do ohranitve dolgoročnih rezervacij za odložene stroške vzdrževanja, ki se nadomestijo v prvih treh mesecih v naslednjem poslovnem letu, vendar znotraj poslovnega leta, in dolgoročnih rezervacij za določene izdatke tekočega ali preteklega poslovnega leta, ki so bili na dan bilance stanja verjetni ali gotovi, vendar glede višine ali časa nastanka nedoločeni. Te dolgoročne rezervacije je potrebno v skladu z namenom odpraviti ali takoj nevplivajoč na poslovni izid preoblikovati v rezerve iz dobička.

Z novim zakonom se spremeni tudi 253. člen Trgovinskega zakonika, in sicer se od 1.1.2009 dalje rezervacije oblikujejo z upoštevanjem prihodnjih cenovnih in stroškovnih zvišanj. Prav tako se morajo vse dolgoročne rezervacije, ki se nanašajo na obdobje, daljše od leta dni, diskontirati s primerno tržno obrestno mero (povprečna tržna obrestna mera za zadnjih 7 let). Obrestne mere bo mesečno posredovala nemška centralna banka (nem. *Deutsche Bundesbank*) (Sonstige Rückstellungen nach BilMoG, 2008).

3.2 DAVČNI VIDIK REZERVACIJ V NEMČIJI

3.2.1 Zakonodajna in strokovna pravila na področju obdavčenja rezervacij

Pri sestavljanju davčnih izkazov¹ (nem. *Steuerbilanz*, *Ertragsteuerbilanz*) se poleg računovodskih predpisov upošteva še davčno zakonodajo, zlasti določila Zakona o dohodnini (nem. *Einkommensteuergesetz*, EStG) in Zakona o davku od dobička pravnih oseb (nem. *Körperschaftsteuergesetz*, KStG) (Hilke, 1995, str. 8-9). Poleg omenjenih zakonov pa določitev davčne osnove in dejansko odmero davka ureja še veliko drugih zakonov in podzakonskih aktov, med drugim (The Taxation of Companies in Europe – Guide to European Taxation, 2002, 36):

- Uredba o dohodnini (nem. *Einkommensteuer-Durchführungsverordnung*, EStDV);
- Uredba o davku od dobička (nem. *Körperschaftsteuer-Durchführungsverordnung*, KStDV);

¹ Nemška podjetja poznajo dve vrsti izkazov, in sicer računovodske izkaze (nem. *Handelsbilanz*) ter davčne izkaze. Po zakonodaji samostojni davčni izkazi niso možni. Podjetja niso dolžna sestaviti posebnih davčnih izkazov, zadostuje, da računovodske izkaze popravijo v skladu z davčnimi predpisi (Hilke, 1995, str. 8).

- Smernice za dohodnino (nem. *Einkommensteuer-Richtlinien, EStR*);
- Smernice za davek od dobička (nem. *Körperschaftsteuer-Richtlinien, KStR*).

3.2.2 Dolgoročne rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti

Zakon o dohodnini predvideva, da se rezervacije za pokojnine oblikujejo (Hauptman, 2000, str. 63-64; Zakon o dohodnini – Einkommensteuergesetz, 2008),

- če je upravičena zakonita pravica do enkratnega ali večkratnega pokojninskega izplačila;
- če dogovor ne vsebuje nobenega pridržka, ki bi lahko pomenil zmanjšanje ali odvzem pravic;
- če obstaja pisna pravna podlaga dogovora, kar temelji na pravni previdnosti (enostranska pogodba, podjetniški dogovor, tarifna pogodba, pravilnik o plačah zaposlenih, pravilnik o pokojninah, zakon ali sodna odredba).

Dolgoročne rezervacije za pokojnine se lahko oblikujejo prvič za tisto poslovno leto, v katerem je zaposlenec, ob izpolnjenih naštetih pogojih, privolil v pokojnino, vendar pa ne prej kot v poslovnem letu, v katerem do sredine le-tega zaposlenec dopolni 28 let (Zakon o dohodnini – Einkommensteuergesetz, 2008).

Z izplačilom pokojnine se dolgoročne rezervacije za pokojnine odpravijo. Do tega izplačila pa lahko podjetje z vplačanimi zneski gospodari.

Dolgoročne rezervacije za pokojnine se davčno priznajo samo, če so izkazane v bilanci stanja. Obstajati mora pisna pravna podlaga dogovora. Sprostitutev ali delna sprostitutev rezervacij je davčno dopustna le, če se pokojninska obveznost zmanjša (Hauptman, 2000, str. 62-65).

3.2.3 Dolgoročne rezervacije za davke

V nemških podjetjih lahko pri bilanciranju davka nastane razlika med davčnim dolgom (nem. *Steuerschuld*), ki poslovno izhaja iz tekočega poslovnega leta, in zneskom davka (nem. *Steuerbetrag*), ki je pravnomočno odmerjen. Pri slednjem sta velikost in datum zapadlosti v plačilo določena, medtem ko je davčni dolg izkazan v bilančni postavki druge obveznosti (nem. *Sonstige Verbindlichkeiten*). Dolgoročne rezervacije za davke se lahko oblikujejo le, če je davčni dolg mogoče samo oceniti, če pa je davčni dolg na dan bilanciranja natančno izračunan, se dolgoročne rezervacije za davke ne oblikujejo (Zafred, 1997b, str. 26).

Oblikovanje rezervacij za davek od dobička pravnih oseb (nem. *Körperschaftsteuer*) lahko izhaja iz odločitve za delitev dobička ali predloga o delitvi dobička. Dolgoročne rezervacije za plačilo davka od dobička pravnih oseb se lahko oblikujejo (Hauptman, 2000, str. 67),

- če je priznanje dohodka, od katerega se plača davek od dobička pravnih oseb, s strani davčnega urada negotovo;

- če je velikost končnega davka od dobička pravnih oseb odvisna od uporabe dobička.

V izkazu poslovnega izida se rezervacije za davke izkazujejo kot odhodki v postavki davki iz dohodkov in prihodkov. Poraba rezervacij v skladu z njihovo namembnostjo zmanjšuje davčne odhodke, če pa se rezervacije sprostijo, ker davčne obremenitve ni več, se ti odhodki izkažejo med drugimi prihodki. Dolgoročne rezervacije je potrebno sprostiti, če davčnega dolga ni več ali pa je davčni dolg večji.

Dolgoročne rezervacije za skrite davke ureja 274. člen Trgovinskega zakonika. To postavko so nemške kapitalske družbe dolžne oblikovati, izkažejo pa jih lahko med dolgoročnimi rezervacijami za davke (Hauptman, 2000, str. 67).

Rezervacije za skrite davke so posledica odhodkov in prihodkov, zajetih v poslovni in davčni bilanci v različnih obdobjih; razlike, do katerih prihaja, bodo odpravljene v doglednem predvidenem času (Hauptman, 2007, str. 68):

- razlika se bo izravnala prek rezervacij za pasivne skrite davke, če je v poslovni bilanci dobiček večji od dobička v davčni bilanci; zanje obstaja obveznost izkazovanja (nem. *Ansatzpflicht*);
- rezervacije za aktivne skrite davke (aktivne časovne razmejitve) pa se oblikujejo, če je dobiček v davčni bilanci večji od dobička v poslovni bilanci; zanje obstaja možnost oblikovanja po prosti presoji (nem. *Ansatzwahlrecht*).

Rezervacije za pasivne skrite davke se oblikujejo v velikosti davčne obremenitve za naslednja leta, rezervacije za aktivne skrite davke pa v velikosti davčne razbremenitve za naslednja leta.

Dodaten pogoj za oblikovanje rezervacij za skrite davke je, da se v kasnejših obračunskih obdobjih računa z novimi davčnimi obremenitvami ali razbremenitvami, ko prihaja do izravnavanja razlik med poslovno in davčno bilanco (Hauptman, 2000, str. 68).

3.2.4 Druge dolgoročne rezervacije

- ***Dolgoročne rezervacije za negotove obveznosti in grozeče izgube iz lebdečih poslov***

Dolgoročne rezervacije za negotove obveznosti se v davčni bilanci lahko oblikujejo, če:

- gre za obveznost do tretjega ali odprto zakonsko obveznost,
- je obveznost povzročena pred dnevom bilance stanja,
- lahko resno računamo na nastanek negotove obveznosti.

Če podjetje na dan bilance stanja skoraj z gotovostjo predvidi, da bo lahko na podlagi sklenjene pogodbe nastala izguba, je potrebno na temelju trgovinske previdnosti (nem. *Grundsätze der kaufmännischen Vorsicht*) in zaščite upnikov oblikovati dolgoročne

rezervacije za grozeče izgube iz lebdečih poslov¹ v velikosti pričakovane izgube. Razširiti pričakovano izgubo na še ne sklenjene pogodbe prek več let in oblikovati dolgoročne rezervacije v velikosti skupne pričakovane izgube pa je prepovedano. V **davčni bilanci** tako oblikovanje rezervacij **ni dovoljeno** (Zafred, 1997b, str. 29; Zakon o dohodnini – Einkommensteuergesetz, 2008).

- ***Dolgoročne rezervacije za stroške vzdrževanja in odstranjevanja odpadkov***

Dolgoročne rezervacije za odložene stroške vzdrževanja, ki se nadomestijo v prvih treh mesecih v naslednjem poslovnem letu, vendar znotraj poslovnega leta, se lahko oblikujejo tudi za davčno bilanco. To velja tudi za dolgoročne rezervacije za odložene stroške odstranjevanja odpadkov, ki se nadomestijo v prihodnjem poslovnem letu. Dodaten pogoj pri prvih je, da so vzdrževalna dela nujno potrebna že do dneva bilance, kljub temu, da so izpeljana šele po tem datumu (Einkommensteuerrichtlinien-EStR, 2008).

- ***Dolgoročne rezervacije za obvezna jamstva***

Dolgoročne rezervacije za obvezna jamstva se oblikujejo za neznane obveznosti iz naslova prevzema časovno omejenega jamstva do tretjega, in sicer za kritje stroškov, ki nastanejo pri odpravi pomanjkljivosti znotraj garancijskega roka.

Obstaja tveganje, da bo kupec proizvod vrnil, in tveganje za stroške jamstva, ki nastanejo, ko je blago odposlano in prevzeto, podjetje pa ima obveznost za:

- popravila v garancijskem roku ali/in
- vzdrževanje proizvodov v garancijskem roku ali celotni dobi koristnosti.

Podjetje lahko te rezervacije oblikuje:

- kot posamezne dolgoročne rezervacije (nem. *Einzelrückstellungen*) ali
- v povprečni velikosti kot pavšalne rezervacije (nem. *Pauschalrückstellungen*). Ta način je dovoljen tudi iz davčnega vidika.

Doba, za katero so rezervacije oblikovane, in obseg le-teh je odvisen od določb v pogodbi, splošnih uzanc o garanciji in izkušenj v preteklosti (Hauptman, 2000, str. 71).

Oblikovanje dolgoročnih rezervacij za obvezna jamstva, ki ne izhajajo iz pravnih obveznosti, je dopustno le, če se podjetje obveznim jamstvom ne more izogniti iz poslovnih razlogov (Einkommensteuerrichtlinien-EStR, 2008).

¹ Lebdeči posel je posel, pri katerem nobena od strank še ni izpolnila pogodbenih obveznosti (npr. stvari so naročene, niso pa še prejete in plačane) (Hauptman, 2000, str. 70).

SKLEP

Po SRS se rezervacije oblikujejo za sedanje obveze, ki izhajajo iz obvezujočih preteklih dogodkov in se bodo po predvidevanjih poravnale v obdobju, ki ni z gotovostjo določeno, ter katerih velikost je mogoče zanesljivo oceniti. MRS dolgoročne rezervacije opredeljujejo kot obveznosti z negotovim časom ali zneskom prihodnjega izdatka, potrebnega za poravnavo. Nemški Trgovinski zakonik pa dolgoročne rezervacije opredeljuje kot odhodke oziroma izgube obračunskega obdobja, katerih višina, čas nastanka in realizacija so negotovi.

Medtem ko je Standard 10 v SRS 2001 omogočal oblikovanje dolgoročnih rezervacij, tako na račun vnaprej vračunanih stroškov kot tudi na račun dolgoročno odloženih prihodkov, SRS 2006 ti dve postavki ločuje. Podjetja lahko torej danes oblikujejo rezervacije le na račun vnaprej vračunanih stroškov ali pa dolgoročne pasivne časovne razmejitve.

Tako SRS 10 kot tudi MRS 37 pogoje za pripoznavanje rezervacij enako opredeljujeta – sedanja obveza posledica preteklega dogodka, verjetnost odtoka dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi, zanesljiva izmeritev (ocena) obveze – za razliko Trgovinski zakonik pripoznava tudi obveznosti, za katere še ni verjetno, da bodo nastale.

Znesek, po MRS pripoznan kot rezervacija, je najboljša ocena izdatkov, potrebnih za poravnavo sedanje obveze na dan bilance stanja. Po Trgovinskem zakoniku pa se rezervacija oblikuje po presoji dobrega gospodarja v višini, ki je pričakovana v normalnih okoliščinah. Torej so si standardi v tem pogledu podobni, odstopa le Trgovinski zakonik, ki zaradi načela previdnosti dovoljuje tudi pripoznavanje višjega zneska. SRS in MRS pa predpisujejo, da negotovost ne opravičuje oblikovanja čezmernih rezervacij ali namerno preveč izkazanih obveznosti.

Trgovinski zakonik oblikovanje nekaterih dolgoročnih rezervacij predpisuje, za nekatere pa daje podjetjem možnost izbire ali bo dolgoročne rezervacije oblikovalo ali ne.

Pripoznavanje rezervacij v računovodskih izkazih se po SRS in enako tudi po MRS in Trgovinskem zakoniku odpravi, kadar so izrabljene možnosti zaradi katerih so bile rezervacije oblikovane, ali pa ni več potrebe po njih.

SRS ne dopuščajo možnosti prevrednotovanja rezervacij, ampak določajo, da se rezervacije na koncu obračunskega obdobja popravijo na sedanjo vrednost izdatkov, ki so po predvidevanjih potrebni za poravnavo obveze. Po MRS pa se rezervacije pregledajo na dan bilance stanja in prilagodijo na tedanjo najboljšo oceno.

Po novem se po SRS v bilanci stanja izkazujejo najmanj rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti ter druge rezervacije. MRS natančne členitve bilance stanja ne predpisujejo, priporočajo pa, da se ločeno izkažejo tiste rezervacije v zvezi s pokojninami zaposlenim in

vse druge postavke, ki so razvrščene kot ustreza poslovanju podjetja. V Nemčiji podjetja razčlenjujejo rezervacije v bilanci stanja na sledeče postavke: dolgoročne rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti, dolgoročne rezervacije za davke in druge rezervacije ter posebna postavka za skrite davke.

SRS rezervacij za dolgoročne zaslužke ne obravnavajo, zato pa v 44. členu SRS 10 usmerijo podjetje, da do sprejetja ustreznega slovenskega računovodskega standarda upošteva MRS 19 in MRS 26.

Po SRS 2006 za razliko od SRS 2001, v Sloveniji slabega imena ni več mogoče izkazovati med rezervacijami, razliko med manjšo nabavno vrednostjo in večjo pošteno vrednostjo prevzetega čistega premoženja pri združitvah in delitvah se pripozna neposredno med prihodki v izkazu poslovnega izida.

Glede razkritij v računovodskih izkazih pa so si standardi malo bolj različni. Po SRS mora podjetje razkriti razloge in pogoje za oblikovanje, metode in pomembne predpostavke, način obravnavanja nastalih razlik, razliko med načrtovanim ter uresničenim oblikovanjem in črpanjem v posameznem poslovnem letu, pa tudi morebitne skrite rezerve. MRS pa predpisuje med drugim razkritje sledečega: vrednost rezervacij na začetku in na koncu obdobja, dodatne rezervacije, povečanja le-teh, opis narave obveze, znesek pričakovanega povračila itd.

Dolgoročne rezervacije so se v Sloveniji za davčne namene priznavale v višini do 70% stroškov do 31.12.2001, od 1.1.2002 do 31.12.2004 pa v velikosti 50%, preostali del dolgoročnih rezervacij je bil obdavčen. Dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno odloženih prihodkov pa so se že ob oblikovanju priznale v celoti tudi za davčne namene.

Od 1.1.2005 pa do 31.12.2006 se rezervacije po ZDDPO-1 za davčne namene niso priznavale. Od 1.1.2007 pa ZDDPO-2 izrecno našteva rezervacije, katerih oblikovanje prizna kot odhodek v znesku, ki ustreza 50% oblikovanih rezervacij ob oblikovanju, preostali del pa ob dejanskem nastopu izdatka. Preostale rezervacije, ki jih zakon izrecno ne navaja, so že ob oblikovanju priznane v celoti.

MRS 37 - Rezervacije, pogojne obveznosti in pogojna sredstva – se tako kot tudi nekaterim drugim MRS/MSRP obetajo spremembe. Odbor za MRS je v osnutku novega standarda predlagal umik merila pripoznavanja rezervacij na podlagi verjetnosti, kar pa je sprožilo vprašanja o tem, kdaj in kako se bi rezervacije po novem sploh pripoznalo. Spremembe se obetajo tudi v Nemčiji, saj je 21. maja 2008 nemška vlada odobrila osnutek novega Zakona posodobitve bilančnega prava, ki naj bi stopil v veljavo že s 1.1.2009. Spremenjeni Trgovinski zakonik prepoveduje oblikovanje nekaterih rezervacij, katerih oblikovanje je bilo do sedaj možno, ne pa nujno, s tem pa se približuje tudi davčnim predpisom. Bistvena sprememba na področju rezervacij je tudi upoštevanje prihodnjih cenovnih in stroškovnih zvišanj.

Oblikovanje dolgoročnih rezervacij vpliva na poslovni izid, saj zmanjšujejo dobiček obračunskega obdobja in posledično bilančni dobiček, o katerem odločajo lastniki. Tako se obdrži v podjetju del kapitala, ki bi bil sicer z ugotovitvijo višjega dobička izgubljen.

Rezervacije so izrednega pomena, saj lahko z njimi podjetje vpliva tudi na davčno osnovo, s tem pa tudi na odmerjen davek in dobiček podjetja. Velikost rezervacij mora biti najboljša ocena izdatkov, vendar pa gre še vedno za oceno in ne dejanski znesek. Nemški Trgovinski zakonik za razliko od SRS in MRS/MSRP dovoljuje oblikovanje višjega zneska. Če je znesek rezervacije bistveno različen od ocene dejanskih stroškov pomeni, da lahko podjetje s tem oblikuje rezerve. S tem zadržuje dobiček, obveznost plačila davka pa prelaga na kasnejša obdobja. To pa pomeni, da uporabniki informacij tega podjetja nimajo prave slike o stanju sredstev in obveznosti do virov sredstev tega podjetja.

LITERATURA IN VIRI

1. Crampton, A., Dorofeyev S., Kolb S. & Meyer-Hollatz W. (2001). *European comparison UK & Germany – The main differences between UK and German accounting practice*. London: Deloitte & Touche.
2. *Davčna obravnava dolgoročnih rezervacij [Verlag Dashöfer]*. Najdeno 24. avgusta 2008 na spletnem naslovu <http://www.dashofer.si/?highlighttext=obdav%E8itve&cid=10977>.
3. *EinkommensteuerRichtlinien - EStR*. Najdeno 13. oktobra 2008 na spletnem naslovu http://195.243.173.120/persoline/servlet/ContentResult?QueryID=QryRangeDetail&queryparam.po_content.ioid=915770.
4. Fortuna, M. (2006). Rezervacije v povezavi z ZDDPO-2. *Davčno-finančna praksa*, 7 (11), 5-7.
5. Hauptman, L. (2000). Davčno revidiranje dolgoročnih rezervacij v Nemčiji. *Revizor*, (7-8), 57-88.
6. Hauptman, L. (2005). *Vpliv mednarodnih standardov računovodskega poročanja na obdavčitev koncernov [doktorska disertacija]*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
7. Hieng, R. (2000). *Davčni izkaz – Davek od dobička [Gradivo za izobraževanje za pridobitev strokovnega naziva preizkušeni davčnik]*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
8. Hilke, W. (1995). *Bilanzpolitik: mit Aufgaben und Lösungen*. Wiesbaden: Gabler.
9. Hočevar, M., Glažar, T., Gostiša, M., Okorn, T., Koritnik Rakela, S., Vukovič, K. & Ravnil, M. (2007). *Praktični vodič po računovodstvu*. Ljubljana: Verlag Dashöfer.
10. Jerman, S. (2007). Rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi – računovodsko in davčno obravnavanje. *Revizor*, (2), 7-46.
11. Kavčič, I. (1997). Upravičenost oblikovanja dolgoročnih rezervacij. *Finance*, (60), 11.
12. Kavčič, S. (1995). Dolgoročne rezervacije in poslovno tveganje. *Zbornik referatov 27. Simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah*. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije ter Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
13. *Kontni načrt za gospodarske družbe 2001 [Slovenski inštitut za revizijo]*. Najdeno 15. maja 2008 na spletnem naslovu http://www.si-revizija.si/publikacije/srs/kontni_okviri/prip_kontni_nac_gd.pdf.
14. *Kontni načrt za gospodarske družbe in zadrage 2006 [Slovenski inštitut za revizijo]*. Najdeno 15. maja 2008 na spletnem naslovu http://www.si-revizija.si/publikacije/srs/kontni_okviri_06/KN-gd_zadrage.pdf.
15. Koželj, S. (2006). SRS 10 – Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitev, *IKS*, (9-10), 153-160.
16. *Mednarodni računovodski standard 1*. Najdeno 20. avgusta 2008 na spletnem naslovu <http://www.racunovodja.eu/clanki.asp?clanek=2596>.
17. *Mednarodni računovodski standard 19*. Najdeno 25. avgusta 2008 na spletnem naslovu <http://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=2681>.
18. *Mednarodni računovodski standard 26*. Najdeno 25. septembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=2810>.

19. *Mednarodni računovodski standard* 37. Najdeno 3. oktobra 2008 na spletnem naslovu <http://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=2853>.
20. Mihelčič, E. (2006). *Vrednotenje gospodarskih kategorij v skladu s slovenskimi računovodskimi standardi, mednarodnimi standardi računovodskega poročanja, ameriški računovodskimi standardi in nemškim zakonom o gospodarskih družbah* [doktorska disertacija]. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
21. Nobes, C. W. & Parker, R. (2004). *Comparative International Accounting*, 8. izdaja, Harlow (UK): Pearson Education Limited.
22. Novak, A. (2007). Primerjava vrednotenja gospodarskih kategorij bilance stanja na podlagi nemških pravil računovodenja in MSRP. *Revizor*, (10), 30-45.
23. *Pojasnilo 1 k SRS 10 (2006) – rezervacije za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
24. Porter, G. A. & Norton, C. L. (2001). *Financial Accounting*. Third edition. Orlando: Harcourt.
25. Prosen, K. (1999). *Računovodstvo dolgoročnih rezervacij* [diplomsko delo]. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
26. *Provisions: are all the proposed changes really necessary? [Ernst & Young]*. Najdeno 25. maja 2008 na spletnem naslovu [http://www.ey.com/global/assets.nsf/Slovenia/Global_EYe_on_IFRS_March_07/\\$file/EYeMar2007.pdf](http://www.ey.com/global/assets.nsf/Slovenia/Global_EYe_on_IFRS_March_07/$file/EYeMar2007.pdf).
27. *Rezervacije – davčni vidik [Verlag Dashöfer]*. Najdeno 24. avgusta 2008 na spletnem naslovu <http://www.dashofer.si/?highlighttext=rezervacije+za+odpravnine&cid=4856>.
28. Rezervacije – davčno priznani odhodek. (2007). *Davčni bilten*, (12), 39-40.
29. *Rezervacije in pasivne časovne razmejitve v povezavi s 16. členom ZDDPO-1 [pojasnilo DURS]*. Najdeno 25. marca 2008 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/davek_od_dohodkov_pravnih_oseb_pojasnila/davcna_osnova/odhodki/rezervacije_in_pasivne_casovne_razmejitve_v_povezavi_s_16_clenom_zddpo_1/.
30. Rezervacije pri prehodu na nov način računovodenja – 98. člen Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb: Pojasnilo Ministrstva za finance. (2006). *Uradni list RS*. (št. 117/06, 27.12.2006).
31. Slovenski računovodski standardi 2001. *Uradni list RS*. (št. 107/01, 22.12.2001).
32. Slovenski računovodski standardi 2006. *Uradni list RS*. (št. 118/05, 27.12.2005, pop. 10/06, 31.01.2006 in 58/06, 06.06.2006).
33. *Sonstige Rückstellungen nach BilMoG [Veröffentlichungen PwC]*. Najdeno 21. avgusta 2008 na spletnem naslovu http://www.pwc.de/portal/pub/!ut/p/kcxml/04_Sj9SPykssy0xPLMnMz0vM0Y_QjzKLd4p3dgoDSYGYLm4W-pEQhitEzCDeESESPO-t7-uRn5uqH6BfkBsaUe7oqAgA_4rlMA!?!siteArea=49c4e38420924a4b&content=e5519b036ad3af7&topNavNode=49c4e38420924a4b.
34. *Splošno o MSRP*. Najdeno 23. junija 2008 na spletnem naslovu <http://www.rmc.si/MSRPSplosno.html>.

35. Sutton, T. (2004). *Corporate financial accounting and reporting*. Harlow: Prentice Hall/Financial Times.
36. Štrekelj (2003). Bilanca stanja – viri. *IKS*, (1-2), 72-78.
37. *The Taxation of Companies in Europe – Guide to European Taxation* (2002). Amsterdam: International Bureau of Fiscal Documentation.
38. *Trgovinski zakonik - Handelsgesetzbuch*. Najdeno 20. maja 2008 na spletnem naslovu <http://www.patentanwaltskanzlei.de/hgb/>.
39. Vezjak, B. (2003). S priključitvijo k Evropski Uniji tudi v Sloveniji obvezni Mednarodni računovodski standardi. *Revizor*, 14(11), 30-57.
40. Zafred, I. J. (1996). Opredelitev dolgoročnih rezervacij v državah Evropske skupnosti s poudarkom na nemškem (avstrijskem) obračunskem sistemu. *Revizor*, (6), 20-29.
41. Zafred, I. J. (1997a). Dolgoročne rezervacije v slovenskem obračunskem sistemu (2). *Bančni vestnik*, (8), 15-18.
42. Zafred, I. J. (1997b). Vrste dolgoročnih rezervacij v državah Evropske skupnosti s poudarkom na nemškem (avstrijskem) obračunskem sistemu. *Revizor*, (1), 24-35.
43. Zakon o davku od dobička pravnih oseb - ZDDPO (1993). *Uradni list RS*. (št. 72/1993, 31.12.1993).
44. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb - ZDDPO-1 (2004), *Uradni list RS*. (št. 40/2004, 20.04.2004).
45. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb - ZDDPO-2 (2006). *Uradni list RS*. (št. 117/2006, 16.11.2006).
46. *Zakon o dohodnini – Einkommensteuergesetz, EStG*. Najdeno 14. junija 2008 na spletnem naslovu [http://www.jusline.de/Einkommensteuergesetz_\(EStG\).html](http://www.jusline.de/Einkommensteuergesetz_(EStG).html).
47. Zakon o gospodarskih družbah (2006). *Uradni list RS*. (št. 42/2006, 19.04.2006).
48. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o davku od dobička pravnih oseb - ZDDPO-C (2002). *Uradni list RS*. (št. 108/2002, 12.12.2002).
49. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb – ZDDPO-1B (2005). *Uradni list RS*. (št. 108/05, 2.12.2005).
50. Žužek Roppa, M. (2005). Rezervacije in prevrednotenje po novem ZDDPO-1. *Davčno-finančna praksa*, 6(1), 20-22.